

UNIVERZITA KARLOVA V PRAZE

FAKULTA SOCIÁLNÍCH VĚD

Institut politologických studií

Bakalářská práce

2014

Vojtěch Bahenský

UNIVERZITA KARLOVA V PRAZE

FAKULTA SOCIÁLNÍCH VĚD

Institut politologických studií

Vojtěch Bahenský

**Podpora povstaleckých skupin jako nástroj
zahraniční politiky státu**

Bakalářská práce

Praha 2014

Autor práce: **Vojtěch Bahenský**

Vedoucí práce: **Mgr. Martin Riegl Ph.D.**

Rok obhajoby: 2014

Bibliografický záznam

BHENSKÝ, Vojtěch. *Podpora povstaleckých skupin jako nástroj zahraniční politiky státu*. Praha, 2014. 46 s. Bakalářská práce (Bc.) Univerzita Karlova, Fakulta sociálních věd, Institut politologických studií. Katedra politologie. Vedoucí bakalářské práce Mgr. Martin Riegl, Ph.D.

Abstrakt

Práce se věnuje primárně otázce, jaká rizika a náklady vyplývají z využívání podpory povstalecké skupiny jako nástroje zahraniční politiky státu. Snaží se propojit různé soudobé koncepty a přístupy a přináší koncept rizik a nákladů vycházející ze stávající literatury. Nabízí příklady možné aplikace takového konceptu, které zároveň odhalují nepostačující teoretické uchopení dalších aspektů podpory povstaleckých skupin. Ty se totiž ukazují jako nevhodně formulovány pro využití ke zkoumání dopadů podpory povstalců na podporující stát. Proto v závěru této práce nabízí několik oblastí pro budoucí výzkum, který by pomohl tyto teoretické nedostatky současné literatury odstranit.

Abstract

The primary concern of this thesis is the question, what risks and costs are associated with using support for insurgent groups as an instrument of state foreign policy. It attempts to connect various contemporary concepts and approaches and presents the concept of risks and costs based on existing literature. It offers examples of possible application of such concept, which simultaneously reveal insufficient theoretical understanding of other aspects of support for insurgent movements. These are inappropriately formulated for their use in the study of impacts of the support for insurgents on the supporting state. In conclusion the thesis offers several areas for future research that would help to address these shortages of contemporary literature.

Klíčová slova

Povstání, intervence, zahraniční politika, vnitrostátní konflikt, delegace, tajné operace

Keywords

Insurgency, Intervention, Foreign policy, Intrastate conflict, Delegation, Covert action

Rozsah práce: 72 881 znaků včetně mezer (od úvodu po závěr)

Prohlášení

1. Prohlašuji, že jsem předkládanou práci zpracoval samostatně a použil jen uvedené prameny a literaturu.
2. Prohlašuji, že práce nebyla využita k získání jiného titulu.
3. Souhlasím s tím, aby práce byla zpřístupněna pro studijní a výzkumné účely.

V Praze dne

Vojtěch Bahenský

Poděkování

Na tomto místě bych rád poděkoval rodině a přítelkyni za jejich neutuchající podporu, zvláště pak své matce Adéle Bahenské za všechny rady týkající se překladům z angličtiny do češtiny a Báře Bečvářové za gramatickou korekturu textu, kolegům z AMO a dalším přátelům, jmenovitě pak především Vladce Votavové, Janu Kužvartovi, Jakubu Kufčákovi, Nikolu Schmidtovi a Šimonu Presserovi za jejich cenné poznámky a rady k mým velkým plánům a následným pokusům o jejich realizaci a především svému vedoucímu bakalářské práce Martinu Rieglovi za jeho trpělivost a nadhled.

Institut politologických studií

Projekt bakalářské práce

Volba tématu:

Vnější intervence do občanských válek formou podpory jedné z bojujících stran je více než běžný fenomén v mezinárodních vztazích a má významné dopady na vyústění řady občanských válek a následný vývoj nejen v regionu. Podpora jedné ze stran v občanské válce je využívána širokým spektrem států nehledě na vnitřní politické uspořádání nebo sílu daného státu. Jako případy ilustrující množství rozdílných případů lze jmenovat podporu rebelů v Libyi, Pákistánský podíl na úspěchu Talibanu, nebo současné nepřímé zapojení řady států do občanské války v Sýrii. Dosavadní teoretické chápání tohoto tématu je rozmělněno na několik různých přístupů. Buď je zkoumána intervence ve vnitrostátních válek obecně z hlediska dopadů intervence na konflikt, význam zahraniční podpory pro jednu z válčících stran ve vnitrostátním konfliktu spolu s analýzou různých typů a zdrojů podpory, nebo je zkoumán stát poskytující podporu. Poslední přístup pro mne bude hlavním teoretickým východiskem, i když hodlám čerpat i z ostatních výše nastíněných druhů výzkumů věnujících se mému tématu. V rámci tématu se hodlám zaměřit na rizika, která jsou s podporou povstalců spojena pro donorský stát. Konkrétně zda a jakým způsobem je jejich míra a typ závislý na typu respektive prostředcích poskytované podpory.

Vymezení fenoménu:

Pro podmínky mé práce i vzhledem k rozsahu jsem se rozhodl omezit téma intervencí ve vnitrostátních konfliktech ve dvou směrech: Spektrum donorů pro potřeby práce omezím výhradně na suverénní státy a spektrum příjemců (tedy stran ve vnitrostátním konfliktu) omezím pouze na povstalecké skupiny. Otázku druhu podpory nijak nezuzuji, takže za podporu považuji vše od pouhého vyjádření podpory přes zasílání financí a zbraní až k přímému vyslání vlastních vojáků.

Cíle práce:

Hlavní výzkumnou otázkou mé práce je vztah mezi zvolenými prostředky podpory a mírou a typem rizik z podpory vyplívajících pro donorský stát. Dílčí otázkou

práce je identifikování možných hrozeb vyplývajících pro donorský stát z podpory povstaleckého hnutí a jejich zhodnocení do míry nebezpečnosti.

Hypotézy:

Hlavní hypotézou práce je, že míra rizika, kterou donorský stát podstupuje je odvislá od zvolených nástrojů. Práce bude testovat i další dílčí hypotézy, například předpoklad vysokého rizika, spojeného s poskytnutím vlastního území povstalecké skupině, nebo relativně omezená rizika spojená s diplomatickou nebo finanční podporou.

Metoda:

Pokud jde o dílčí otázku, hodlám se opřít o kvalitativní analýzu vybraných případů a stavět na dosavadní literatuře, abych následně odpověděl na hlavní výzkumnou otázku, chci k ověření hypotéz využít statistické analýzy datasetu případů zahraniční podpory povstaleckých hnutí.

Postup:

V první řadě na základě existující literatury hodlám stanovit různé druhy a typy rizik, kterým ve donorské státy čelily v důsledku poskytování podpory povstalecké skupině či skupinám.

Následně hodlám s pomocí literatury určit různé stupně závažnosti rizik, určených v první fázi práce, na základě míry hrozby pro obyvatelstvo i režim donorské země.

Poslední fází mé práce bude test stanovených hypotéz na případech státní podpory povstaleckých skupin mezi roky 1991 a 2009. Důvodem pro časové omezení případů je odstranění celkového mezinárodního systému jako možné proměnné a omezení rozsahu zkoumaných případů. Pro tento účel hodlám vycházet z datasetu UCDP External Support Project (viz literatura).

Osnova Práce:

1. Úvod

1.1. Vymezení tématu a užívaných termínů

1.2. Zasazení tématu do kontextu současných mezinárodních vztahů

1.3. Stanovené hypotézy práce

1.4. Metodologie výzkumu

2. Dosavadní teoretické zpracování tématu

2.1. Zasazení tématu do současného výzkumu mezinárodních vztahů a bezpečnostních studií

2.2. Stávající teoretické koncepty aplikované na téma

3. Analýza rizik

3.1. Rizika plynoucí z podpory povstaleckých skupin dle současné literatury

3.2. Rizika plynoucí z podpory povst. skupin dle vybraných případových studií

4. Kvantitativní analýza

4.1. Testování hypotéz na upraveném UCDDP datasetu

4.2. Interpretace výsledů

5. Závěr

Základní literatura:

BYMAN, D., et. al. Trends in outside support for insurgent movements. RAND, 2001. 162 s. [citováno 1. 6. 2013] Dostupné z: <http://www.rand.org/content/dam/rand/pubs/monograph_reports/2007/MR1405.pdf >.

BYMAN, Daniel, and SARAH E. Kreps. Agents of Destruction? Applying Principal-Agent Analysis to State-Sponsored Terrorism. *International Studies Perspective*, February 2010, vol. 11, no. 1, s. 1–18. [Citováno 1. 6. 2013] Dostupné z: <<http://doi.wiley.com/10.1111/j.1528-3585.2009.00389.x>>.

CONNABLE, Ben, and Martin C. LIBICKI. *How Insurgencies End*. RAND Corporation, 2010. [Citováno 1. 6. 2013] Dostupné z: <<http://books.google.com/books?id=B2t-kEcuBLsC&pgis=1>>.

FINDLEY, M. G. and T. K. TEO. Rethinking Third-Party Interventions into Civil Wars: An Actor -Centric Approach. *Journal of Politics*, 2006, vol. 68, no. 4, s. 828–837. [Citováno 1. 6. 2013] Dostupné z: <<http://onlinelibrary.wiley.com/doi/10.1111/j.1468-2508.2006.00473.x/full>>.

HÖGBLADH, Stina, Thérèse PETTERSSON a Lotta THEMNER. *External Support in Armed Conflict 1975-2009: presenting new data*. Montreal, 2011.

KEGLEY, C. W., and M. G. HERMANN. How Democracies Use Intervention: A Neglected Dimension in Studies of the Democratic Peace. *Journal of Peace Research*, 1996, vol. 33, no. 3, s. 309–322. [Citováno 1. 6. 2013] Dostupné z: <<http://jpr.sagepub.com/cgi/content/long/33/3/309>>.

PATTEN, D. A. *Using small powers to great effect: How states use insurgent proxies to achieve foreign policy goals*. Washington, D.C. : Diplomová práce na Georgetownské universitě, 2011.

REGAN, P. M. Diplomacy and Other Forms of Intervention in Civil Wars. *Journal of Conflict Resolution*, 2006, vol. 50, no. 5, s. 736–756. [Citováno 1. 6. 2013] Dostupné z: <<http://jcr.sagepub.com/cgi/doi/10.1177/0022002706291579>>.

REGAN, Patrick. Interventions into Civil Wars: A Retrospective Survey with Prospective Ideas. *Civil Wars*, 2010, vol. 12, no. 4, s. 456–476. [Citováno 1. 6. 2013] Dostupné z: <<http://www.tandfonline.com/doi/abs/10.1080/13698249.2010.534632>>.

REGAN, PM. Conditions of successful third-party intervention in intrastate conflicts. *Journal of Conflict Resolution*, 1996, vol. 40, no. 2, s. 336–359. [Citováno 1. 6. 2013] Dostupné z: <<http://jcr.sagepub.com/content/40/2/336.short>>.

REGAN, PM. Choosing to intervene: Outside interventions in internal conflicts. *Journal of Politics* 1998, vol. 60, no. 3. [Citováno 1. 6. 2013] Dostupné z: <<http://journals.cambridge.org/production/action/cjoGetFulltext?fulltextid=6188696>>.

SALEHYAN, I. The Delegation of War to Rebel Organizations. *Journal of Conflict Resolution*, January 2010, vol. 54, no. 3, s. 493–515. [citováno 1. 6. 2013] Dostupné z: <<http://jcr.sagepub.com/cgi/doi/10.1177/0022002709357890>>.

SALEHYAN, Idean. No shelter here: Rebel sanctuaries and international conflict. *Journal of Politics*, 2008, vol. 70, no. 1, s. 54–66. [Citováno 1. 6. 2013] Dostupné z: <<http://www.scopus.com/inward/record.url?eid=2-s2.0-34547899568&partnerID=40&md5=a56590dd6818eaf3941c5eaa0472a4e3>>.

SALEHYAN, Idean. *Transitional Insurgencies and the Escalation of Regional Conflict: Lessons for Iraq and Afghanistan*. Strategic Studies Institute, 2010.

SALEHYAN, Idean. Transnational Rebels: Neighboring States as Sanctuary for Rebel Groups. *World Politics*, 2007, vol. 59, no. 2, s. 217–242. [Citováno 1. 6. 2013] Dostupné z: <<http://www.jstor.org/stable/40060187>>.

Obsah

OBSAH	1
ÚVOD.....	2
1. PŘEHLED STÁVAJÍCÍ LITERATURY	6
2. VÝZKUMNÝ CÍL PRÁCE.....	9
3. METODA PRÁCE.....	10
4. VYMEZENÍ TÉMATU PRÁCE.....	10
4.1 VYMEZENÍ DONORA.....	11
4.2 VYMEZENÍ PŘÍJEMCE PODPORY.....	11
4.3 DEFINICE POVSTÁNÍ	12
4.4 VYMEZENÍ NÁKLADŮ A RIZIK.....	12
5. NÁKLADY A RIZIKA PODPORY POVSTALECKÝCH SKUPIN PODLE SOUČASNÉ LITERATURY	13
5.1 NÁKLADY A RIZIKA PODLE LITERATURY VĚNUJÍCÍ SE INTERVENCI.....	13
5.2 NÁKLADY A RIZIKA PODLE LITERATURY VĚNUJÍCÍ SE DELEGACI.....	15
5.2.1 Chybná volba agenta.....	18
5.2.2 Nedbalost zájmů patrona	18
5.2.3 Několik patronů.....	19
5.2.4 Intervence v konfliktu / delegace konfliktu	20
5.3 RIZIKO POSTIHU NA ZÁKLADĚ MEZINÁRODNÍHO PRÁVA	21
5.4 RIZIKO ODVETY.....	24
5.5 ZTRÁTA POPIRATELNOSTI.....	24
6. KONSOLIDACE PŘÍSTUPŮ K NÁKLADŮM A RIZIKŮM.....	25
6.1 NÁSLEDKY RIZIK VYPLÝVAJÍCÍCH Z MODELU PATRON-AGENT.....	26
6.1.1 Následky vyplývající z nedbalosti zájmů aktéra.....	26
6.2 NÁSLEDKY RIZIKA ZTRÁTY POPIRATELNOSTI.....	26
6.2.1 Vedlejší následky ztráty popíratelnosti.....	26
6.3 NÁSLEDKY VYPLÝVAJÍCÍ Z POSTIHU NA ZÁKLADĚ MEZINÁRODNÍHO PRÁVA A ODPLATY	27
6.4 NÁSLEDKY VYPLÝVAJÍCÍ Z NEÚSPĚCHU.....	27
6.5 SHRNUTÍ KONSOLIDACE PŘÍSTUPŮ K RIZIKŮM A NÁKLADŮM	27
7. VYMEZENÍ PROMĚNNÝCH	28
7.1 POVSTÁNÍ A TERORISMUS – VYMEZENÍ A IMPLIKACE PRO PRÁCI.....	28
7.1.1 Definice terorismu.....	29
7.2 TYPY PODPORY.....	30
7.2.1 Aktivní /pasivní podpora	33
7.3 VYMEZENÍ MOTIVACE PODPOROVATELE.....	34
8. NÁVRH VYUŽITÍ TEORIE	37
8.1 RIZIKA A NÁKLADY VYPLÝVAJÍCÍ Z UŽITÍ TERORISMU PODPOROVANOU SKUPINOU.....	38
8.2 RIZIKA A NÁKLADY VYPLÝVAJÍCÍ Z POSKYTNUTÍ BEZPEČNÉHO ÚTOČIŠTĚ	38
8.3 RIZIKA A NÁKLADY VYPLÝVAJÍCÍ Z IREDENCE JAKO MOTIVACE K PODPOŘE POVSTALECKÉ SKUPINY.....	38
ZÁVĚR	40
SUMMARY	41
SEZNAM PŘÍLOH.....	45
PŘÍLOHY.....	46

Úvod

Od konce druhé světové války je patrný ústup mezistátních konfliktů a naopak vzestupu konfliktů vnitrostátního charakteru. S koncem studené války se tento proces stává ještě výraznějším. (Thamnér a Walensteen, 2011, str. 528) S přesunem pozornosti k vnitrostátním konfliktům se objevila nutnost blíže prozkoumat vliv třetích stran na vnitrostátní konflikty. Ty totiž navzdory svému jménu neprobíhají ve vzduchoprázdnu a jsou ovlivňovány řadou externích faktorů a hráčů.

„ ... literatura poskytuje pevné základy pro tvrzení, že se občanské války neodehrávají v izolaci, ale jsou propojené s mezinárodním systémem.“¹ (Balch-Lindsay et al., 2000, str. 620)

Míra internacionalizace vnitrostátních konfliktů navíc v posledních letech stoupala, jak uvádějí Themnér a Walensteen:

„Tento trend se stává ještě jasnějším, vezmeme-li v úvahu počet internacionalizovaných konfliktů jako podíl na počtu všech konfliktů. Tento podíl činil v roce 2010 27%, což z roku 2010 činí rok s nejvyšším relativním výskytem tohoto fenoménu. V posledních šesti letech jsme zaznamenali procentuální podíl internacionalizovaných konfliktů výrazně nad hodnotami sledovanými dříve, což poukazuje na jasný trend.“² (Thamnér a Walensteen, 2011, str. 528)

Četnost ovlivnění vnitrostátních konfliktů vnějšími vlivy, zcela specificky pak vnější podporou povstalecké skupiny, lze ilustrovat na datasetu nestátních aktérů v občanských válkách obsahujícím 285 povstaleckých skupin od roku 1945 (Cunningham et al., 2013). Ze zmíněných 285 skupin mělo 134 explicitní nebo široce uznávané vazby se zahraničními patrony. (Salehyan, 2010, str. 497) K obdobným závěrům o četnosti zahraniční podpory povstaleckých skupin došli i autoři publikace Trends in Outside Support for Insurgency Movements:

¹ Překlad autora.

² Překlad autora.

„Věříme, že ze 74 povstání³ probíhajících po skončení studené války, státní podpora hrála významnou roli ve vzniku, udržování, přivedení k vítězství nebo jinak asistovala u 44 z nich...“⁴ (Byman et al., 2001, str. xiv)

Oba údaje se navíc vztahují pouze na státní podporu povstaleckých skupin. V případě že by byly vzaty do úvahy i nestátní zahraniční aktéři, výsledná čísla by byla ještě vyšší.

Obdobně nemůže být sporu ani o významu externích faktorů na průběh i výsledek vnitrostátních konfliktů. Řada existujících studií vysledovala vliv zasahování vnějších aktérů na průběh, formu nebo délku konfliktu. Obrátím-li se opět specificky k vnější podpoře povstaleckých skupin, lze její význam velmi dobře ilustrovat vlivem, který má na úspěšnost povstání. Ve studii *How Insurgencies End* se lze dočíst, že:

„Povstalci získali nějakou úroveň [zahraniční] podpory v 75 % všech případů a ze zbývajících případů uspělo pouze jediné povstání. Tato statistika sama o sobě ukazuje kritický význam vnější podpory pro povstalce.“⁵ (Connable et al., 2010, str. 63)

Obdobně jasně o významu vnější podpory pro povstalecká hnutí hovoří O’Niell v knize *Insurgency and Terrorism: Inside Modern Revolutionary Warfare*:

„Není-li vláda zcela neschopná, zbavená politické vůle a bez zdrojů, povstalecká organizace musí za normálních podmínek získat vnější podporu chce-li uspět. I v případě znatelné podpory ze strany populace si schopnost účinně bojovat s vládními ozbrojenými silami obvykle žádá různé druhy vnější pomoci, ...“⁶ (O’Niell, 1990, str. 111)

Z výše uvedeného jasně vyplývá, že vzhledem k převládání vnitrostátních konfliktů nad mezistátními v současném světě a vzhledem k významu vnějších zásahů do občanských válek pro jejich průběh a výsledek je bližší pochopení mechanismů

³ Povstání byla autory v tomto případě volena na základě kritéria aktivity po skončení studené války a více než 1000 mrtvých v konfliktu.

⁴ Překlad autora.

⁵ Překlad autora.

⁶ Překlad autora.

vnějších intervencí do občanských válek významné pro porozumění současným konfliktům jako takovým. O to překvapivější je, jak omezené pozornosti se dosud v odborné literatuře tomuto tématu dostávalo.

Směřování výzkumu bylo pochopitelně v posledních dekádách ovlivněno aktuální situací ve světě. Zatímco během studené války se tématu dostávalo, vzhledem k častým intervencím ze strany obou velmocí ve třetích zemích, určité pozornosti, k omezenému vzestupu zájmu o toto téma došlo po skončení studené války se vzrůstajícím počtem probíhajících mírových a humanitárních intervencí. Významným přelomem se stalo nové tisíciletí. Po teroristických útocích z jedenáctého září se objevil na straně jedné výrazný zájem o terorismus a to včetně otázky jeho možné státní podpory. Na straně druhé, se západ v krátkém sledu ocitl ve dvou vnitrostátních válkách, které se s průběhem času staly vyčerpávajícím protipovstaleckým bojem proti skupinám se silnými zahraničními vazbami. Obě tyto dějinné události přispěli k nárůstu zájmu o témata intervence v občanských válkách a užívání proxy sil v zahraniční politice.

Vzhledem k výraznému zaměření pozornosti západu na protipovstalecký boj se většina prací věnuje především využitelnosti zahraničních vazeb povstaleckých skupin k jejich potlačení. Atmosféra by se dala ilustrovat parafrází vyjádření Briana Jenkinse „Podpora povstaleckých skupin je to, co dělají ti zlí“.⁷ (Byman, 2007, str. 7) Přitom fakt, že využívání tajných operací proti nepohodlným režimům a státům není výhradně doménou nedemokratického světa, jak by se občas mohlo zdát, přesvědčivě ukázal už David Forsythe v článku Democracy, War, and Covert action (1992). Navzdory tomu se běžné vnímání západní podpory povstaleckých skupin smršlo na zjednodušené chápání a z toho vyplývající kritiku americké podpory mudžahedínů bojujících proti sovětským vojákům v Afghánistánu. Tuto potřebu nového směru výzkumu velmi dobře vystihl David A. Patten:

„Existuje významná poptávka po empirickém výzkumu efektivity státem podporovaného povstání jako nástroje zahraniční politiky státu. ... Libickyho

⁷ V originále se jedná o vyjádření ilustrující obtížnou definovatelnost terorismu: „Terrorism is what the bad guys do.“

zhodnocení výsledků povstání ... ignoruje dopad, který konflikt měl na vnější aktéry. To představuje důležitou mezeru v literatuře ⁸ (Patten, 2011, str. 49)

Do nové situace byly západní státy postaveny s vypuknutím arabského jara. Významným impulsem pro debatu o podpoře povstaleckých skupin se stala občanská válka v Sýrii, probíhající již od roku 2011. V reakci na občanskou válku v Sýrii byly nejen západními, ale i regionálními státy zvažovány různé možnosti, jak se ke konfliktu postavit. V současnosti řada západních států více či méně otevřeně podporuje různými cestami povstalecké skupiny v Sýrii a stejně činí i další státy v regionu. Obnovuje se tak důležitá debata o otázkách, zda by západ povstalce podporovat měl, a pokud ano, tak jakým způsobem. Objevují se obavy z dalšího osudu vybavení poskytovaného povstalcům, obavy z nárůstu popularity a síly extremistických skupin v Sýrii, obavy z toho, že západní podpora povstalcům bojujícím proti režimu Bašára Assada v Sýrii se otočí proti západu a povede k vytvoření nepřátelského režimu, teroristickým útokům nebo jiným nechtěným negativním následkům.

Právě tyto debaty o vhodné politice odhalují, jak významné pro současnou politickou praxi mezinárodních vztahů je pochopení mechanismů fungujících v intervencích třetích stran ve vnitrostátních konfliktech. Zároveň ale i poukazují na nedostatečné teoretické uchopení tématu, které výše uvedené obavy dosud neumí potvrdit ani vyvrátit. Z této nutnosti vyplývá zaměření této práce.

Původním záměrem autora bylo přinést testovanou teorii o vztahu mezi určitými atributy pomoci povstalecké skupině a riziky a náklady z podpory vyplývajícími. Během přípravy práce a podrobného studia se však ukázalo, že stávající situace ve výzkumu a současné teoretické uchopení jak rizik a nákladů tak jednotlivých nezávislých proměnných, s nimiž měla práce pracovat, je pro původní cíl práce nepostačující a žádá si bližší zpracování. Obdobně nepostačujícími se ukázaly i data, která by byla třeba pro testování hypotéz práce. Proto se práce oproti svému původnímu projektu omezuje na návrh nových teoretických hypotéz s jasným vymezením jejich proměnných.

⁸ Překlad autora.

S touto poměrně zásadní, přesto však nutnou korekcí původního záměru přichází i určitá obměna struktury práce. V první kapitole je seznámení s existující literaturou, věnující se přímo tématu této práce nebo tématu širšímu, ze které lze čerpat. Ve druhé kapitole přicházím s výzkumným cílem práce a ve třetí kapitole s metodou. Čtvrtá kapitola obsahuje klíčové vymezení tématu, které pomáhá tuto práci zasadit do kontextu další existující literatury a nastavuje jí hranice a definuje důležité pojmy, se kterými práce operuje. Stěžejní kapitolou je kapitola pátá, kde popisuji a rozebírám rizika a náklady hrozící státům podle různých přístupů v existující literatuře. V šesté kapitole se pak nachází návrh konsolidace a uspořádání těchto různých zpracování. V sedmé kapitole se pak zabývám vymezením několika dalších proměnných, a v osmé kapitole se s pomocí těchto proměnných snažím poukázat na potenciální přínos vyplývající z mého zpracování nákladů a rizik.

1. Přehled stávající literatury

Vzhledem k omezené a nekonsolidované literatuře věnující se státní podpoře povstaleckých skupin je nutné provést přehled různých oblastí politické vědy, které třebaže nejsou přímo zaměřené na státní podporu povstaleckých skupin se jí více či méně dotýkají a poskytují užitečné informace či teoretické koncepty pro její studium. Tento přehled je nutné učinit proto, aby bylo vysvětleno a obhájeno následné čerpání teoretických konceptů z poměrně různorodé skupiny zdrojů. I samotné práce přímo se věnující vnější podpoře povstaleckých skupin se na problematiku dívají z velmi odlišných úhlů pohledu. Jak bude ilustrováno následujícími případy význačné literatury k tématu, autoři se zpravidla mívají v některé z linií jako je motivace pro intervenci (ukončení nebo zadržení konfliktu u Regana vs. vyvolání/eskalace konfliktu u Salehyana), strana, na níž je v konfliktu intervenováno (studie zabývající se obecně intervencemi nehledě na stranu vs. studie o intervenci na straně povstalecké skupiny) nebo zvolené prostředky (vojenské vs. ekonomické vs. politické/diplomatické).

Nejobecnější literaturu v tomto směru představuje téma intervencí v občanských válkách. Státní podpora povstaleckých skupin představuje v této literatuře jen malý zlomek jejího záběru zahrnujícího celé spektrum možných vnější vlivů na občanské války. Zajímavé rozdělení v tomto směru nabízejí například Michael G. Findley a Tze Kwang Teo, kteří rozlišují dva přístupy ke studiu intervencí v občanských válkách.

První je více strukturální, zaměřený na fenomén⁹. Studie psané s tímto přístupem se zaměřují na samotný konflikt a jsou schopny odpovědět na otázky týkající se samotného konfliktu: v jakém případě konflikt přitáhne intervenci třetí strany, jaký je vliv intervence na průběh konfliktu. Na otázky jako kdo, kdy, proč a na čí straně v konfliktu intervenuje podle autorů tento přístup nemůže odpovědět a nabízí proto přístup zaměřený na aktéra¹⁰. K vnějším intervencím se v něm přistupuje jako k nástroji zahraniční politiky motivovanému mezinárodními vlivy a domácími omezeními. Na aktéra zaměřený přístup bude užít i pro tento text. Krom toho autoři vnesli do oblasti studia intervencí ve vnitrostátních konfliktech významný aspekt vztahu mezi více intervencemi ze strany různých aktérů. (Findley a Teo, 2006)

Jako zajímavou ukázkou smíšeného přístupu sledujícího jak aktéra, tak fenomén je článek Patricka M. Regana *Conditions of Successful Third-Party Intervention in Intrastate Conflicts* (Regan, 1996). Autor v něm posuzuje úspěšnost intervencí podle typu vnitrostátního konfliktu (tedy podle Findleyho a Tea z hlediska fenoménu) i podle zvolené strategie intervence (z hlediska aktéra). Přístupu zaměřenému na aktéra se Regan věnuje v dalším svém článku, kde blíže rozebírá proces rozhodování aktéra o jeho intervenování do probíhajícího vnitrostátního konfliktu a podmínky, které toto rozhodnutí ovlivňují.

Dobrým příkladem práce, v níž byl jako jednotka studia vzat aktér je článek Ideana Salehyana popisující podporu povstalecké skupiny jako delegaci války jako nástroje zahraniční politiky na jiného aktéra, respektive substituce války právě podporou povstalecké skupiny. V tom se přitom vymezuje vůči interpretaci vnější podpory čistě jako intervence v již probíhajícím konfliktu a poukazuje na konflikty, v nichž hlavní úlohu hrál právě donor, vykonávající krom podpory i značnou kontrolu nad agendou a operacemi povstalecké skupiny. Tento přístup, zdůrazňující především antagonismus mezi státem podporujícím povstaleckou skupinu (resp. delegující konflikt na ni) a státem proti němuž je povstání vedeno, mu krom jiného umožnil uplatnit i koncepty dosud aplikované zejména na mezistátní ozbrojené konflikty. Hlavní pozornost ale věnuje okolnostem, za kterých se stát rozhodne pro substituování války

⁹ V originále „phenomenon-centric approach“.

¹⁰ V originále „actor-centric approach“.

podporou povstalecké skupiny a dynamikám ve vztahu mezi státem delegujícím konflikt a skupinou (agentem) konflikt realizujícím. (Salehyan, 2010)

Na Salehyana navazuje otázce podpory povstaleckých skupin věnovaná diplomová práce Davdia A. Patten, která dále rozvinula Salehyanem navrženou možnou aplikaci modelu patron-agent¹¹. Ten postihuje významné problémy vztahu mezi státem delegujícím konflikt a skupinou, na kterou je konflikt delegován, jako je informační asymetrie mezi nimi. Patten se především věnuje dvěma konkrétním nebezpečím, kterým státy při delegování podle výše zmíněného modelu čelí, a to chybné volbě agenta¹² a nedbalosti zájmů patrona¹³. V obou případech Patten, na základě dvou případových studií, popisuje, jakými postupy se s těmito riziky státy vyrovnávají s pomocí selektivní podpory, respektive s pomocí konkrétních forem podpory. (Patten, 2011)

Jednou z nejvýznamnějších monografií věnujících se vnější podpoře povstaleckých skupin je publikace RAND „*Trends in Outside Support for Insurgent movements*“. Ta mapuje vývoj fenoménu vnější podpory povstaleckých skupin po skončení studené války a zaměřuje se především na proměny v motivacích podporovatelů a diverzifikaci zdrojů vnější podpory. Dalším významným přínosem této práce bylo zhodnocení přínosu a významu jednotlivých typů podpory pro podporovanou povstaleckou skupinu. (Byman et. al., 2001)

Z významných a pro téma této práce relevantních prací lze jmenovat i knihu Daniela Bymana „*Deadly Connections: States that Sponsor Terrorism*“ (Byman, 2007), která podrobně rozebírá otázku státní podpory teroristických skupin prostřednictvím čtyř případových studií a nabízí užitečné klasifikace motivací států a forem podpory nebo pozdější společný článek Daniela Bymana a Sarah Kreps, který stejně jako dříve zmíněné práce Salehyana a Patten aplikuje na vztah mezi státem a (v tomto případě teroristickou) skupinou patron-agent model. (Byman a Kreps, 2010) Aplikace literatury primárně se zabývající podporou teroristických skupin na otázku podpory

¹¹ Model je užíván jak v politologii, tak v právu nebo byznysu. Zatímco právo jej překládá jako „zmocnitel-zmocněnec“ a byznys místy jako „pán-správce“ nebo „pán-sluha“, politická věda nemá ustálený vhodný překlad, proto práci bude užívat překlad patron-agent.

¹² V originále „adverse selection“.

¹³ V originále „agency slack“, jindy také označován jako „moral hazard“.

povstaleckých skupin je až překvapivě málo problematická, jak sám Byman dokazuje ve výše zmíněné knize. Blíže se vztahu terorismu a povstání tato práce věnuje v kapitole 7.1.

Spíše okrajově se zvolenému tématu věnuje celá řada v podstatě klasických prací zaměřených přímo na fenomén povstaleckých skupin respektive vnitrostátních konfliktů. Velmi užitečnou studií pro potřeby této práce zastupující tuto oblast literatury je *How Insurgencies End* (Connable et. al., 2010). Ta se ve svém zaměření na faktory určující moment a podobu ukončení konfliktu dotýká právě i významu a vlivu vnější podpory na průběh a výsledek vnitrostátního konfliktu a poskytuje jak kvantitativní, tak kvalitativní uchopení řady faktorů ovlivňujících průběh vnitrostátního konfliktu včetně intervence. Stejně tak lze na pohledy na vnější podporu povstání narazit i u dalších autorů věnujících se primárně vnitřním mechanikám občanské války, za všechny lze jmenovat O’Niella nebo Galulu. (O’Niell, 1990; Galula, 1964)

2. Výzkumný cíl práce

Snahou této práce je konsolidovat dosavadní teoretické uchopení jednoho konkrétního aspektu zahraniční podpory povstaleckých skupin, a to nákladů a rizik podstupovaných státem užívajícím podporu povstaleckých skupin jako nástroj své zahraniční politiky. Druhým cílem práce je ukázat potenciál takového zpraování nákladů a rizik prostřednictvím navržení testovatelných hypotéz o vztazích mezi vybranými nezávislými proměnnými (konkrétně užíváním terorismu povstaleckou skupinou, způsob podpory a motivace státu) a závislými proměnnými reprezentovanými různými náklady a riziky podstupovanými podporujícím státem v důsledku podpory.

Vzhledem k tomu, že podpora povstaleckých skupin často probíhá v naprosté tajnosti, a pokud už je veřejně státem přiznáno, že povstaleckou skupinu podporuje, pak není znám přesný objem a typ podpory, nelze od této práce v řadě ohledů očekávat jednoznačné výsledky. I z tohoto důvodu nebylo možné realizovat původní autorův zájem provést testování hypotéz odvozených z případových studií na velkém množství případů, protože vzhledem ke stávajícímu stavu výzkumu tohoto velmi konkrétního aspektu fenoménu podpory povstaleckých skupin neexistuje dostatečné teoretické

ukotvení ani dostatek informací nebo dataset obsahující potřebné hodnoty vybraných proměnných.

Hlavním přínosem práce by tak mělo být především poskytnutí základu pro další výzkum v otázce rizik a nákladů spojených se státní podporou povstaleckých skupin a z důkladné studie současného stavu výzkumu v této oblasti vyplývající navrzení jeho nových perspektivních směru.

3. Metoda práce

Práce je výhradně teoretického charakteru a vychází z již existující literatury zabývající se intervenováním v občanských válkách, delegování konfliktu ze státu na povstaleckou skupinu a využíváním proxy sil ke konfliktu, doplněné o několik příspěvků neakademického charakteru, které byly součástí veřejných debat o možné státní podpoře povstaleckých skupin. Hlavním těžištěm literatury je sekundární literatura, kterou čerpám z několika různých oborů (bezpečnostní studia, mezinárodní vztahy, právo).

Volím přístup zaměřený na aktéra, hlavní jednotkou analýzy je proto stát podporující povstalecké skupiny. Pokud jde o hledání možných souvislostí mezi atributy státní podpory a od nich odvislými riziky a náklady, jako testované nezávislé proměnné jsem si zvolil typ poskytované podpory, užívání terorismu skupinou přijímající podporu, závislými proměnnými jsou náklady a rizika, které pro stát z podpory vyplývají.

4. Vymezení tématu práce

Při vymezení tématu práce v širokém poli různých pohledů prezentovaných v přehledu literatury jsem se snažil o maximálně úzké téma, odpovídající faktickým možnostem a rozsahu práce, a zároveň o co největší potenciální využitelnost z pohledu utváření zahraniční politiky státu vůči občanským válkám a povstaleckým skupinám. V následující kapitole budou vyjasněny klíčové koncepty nutné pro exaktní vymezení předmětu této práce.

4.1 Vymezení donora

Podporu obou (resp. všem) stranám ve vnitrostátních konfliktech může poskytovat celá řada různých aktérů. Zatímco vlády jsou převážně podporovány jinými vládami, povstalecké skupiny mají za hranicemi široké spektrum potenciálních podporovatelů. Mezi hlavní patří státy, diaspory a uprchlíci, od 90. let dvacátého století navíc přibýly náboženské organizace nebo jednotlivci, jiné povstalecké skupiny a bohatí jednotlivci. Ze všech donorů jsou nejagresivnějšími vlády cizích států.

„External governments are by far the most aggressive sponsors of insurgencies. The relative value of this external support over time is a critical factor in shaping end state, especially when compared to other correlative factors.“¹⁴ (Connable et al., 2010, str. 64)

Pochopitelně nelze přijít se studií rizik a nákladů vyplývajících z podpory pro povstalecké skupiny, která bude platit pro náboženské organizace stejně jako pro státy. Proto je pro potřeby této práce vnější podpora omezena pouze na podporu ze strany států.

4.2 Vymezení příjemce podpory

Vnější podporu může získávat kterákoliv ze stran vnitrostátního konfliktu. Podpora vlád bojujících s povstalci a povstaleckých skupin má ale řadu specifíků, která komplikují jejich zkoumání na základě stejné teorie, především vzhledem k jejich postavení, zdrojům a statusu v mezinárodním právu. Proto nelze přijít s jednotnou studií nákladů a rizik pro státy podporující ať už vládu či povstaleckou skupinu ve vnitrostátním konfliktu. Tato práce se bude zaměřovat výhradně na podporu povstaleckých skupin, která je riskantnější a má větší dopad na výsledek konfliktu než podpora vlády bojující s povstalci. (Connable et al., 2010)

¹⁴ Překlad autora.

4.3 Definice povstání

Definice povstání, resp. povstalecké skupiny, může být problematická vzhledem k tomu, že neexistuje žádná univerzálně přijímaná. Tématem debat v tomto směru jsou rozdíly mezi povstáním, revolucí, terorismem, rebelií, občanskou válkou a občanskými nepokoji (Connable et al., 2010, str. 220). Pro potřeby této práce byla zvolena poměrně široce přijímanou definicí z příručky pro analýzu povstání vydané Vládou Spojených států amerických:

„Povstání je trvajícím politicko-vojenským zápasem mířícím k podryvání nebo vytlačování legitimacy existující vlády nebo okupační moci a kompletnímu nebo částečnému ovládnutí zdrojů území prostřednictvím užití nepravidelných vojenských sil a ilegálního politického organizování se.“¹⁵ (Central Intelligence Agency, 2012, str. 28)

4.4 Vymezení nákladů a rizik

Najít celkové vymezení termínů náklad a riziko pro tuto práci není jednoduché, jakkoliv se jedná o intuitivně srozumitelné pojmy. Žádný z autorů doposud se tématu věnující tyto pojmy obecně nevymezil, třebaže s jejich konkrétními případy ve svých pracích autoři operují. Proto tato práce přichází s vlastním vymezením těchto pojmů, které nelze zobecňovat pro další otázky nebo fenomény.

- Náklady

Jako náklady budou v této práci označeny materiální výdaje státu, lidské ztráty a ztráty z hlediska mezinárodní prestiže a domácí popularity režimu/vlády.

- Rizika

Jako rizika budou v této práci uváděny všechny potenciální události a situace, které se mohou odehrát a zvýšit náklady podporovatele na podporu povstalecké skupiny nebo snížit šanci na úspěch cíle, se kterým podporovatel danou skupinu podporuje.

¹⁵ Překlad autora.

Podstatné je uvést, že při sledování této proměnné, především pak u sledování rizik, není zásadní, zda se s ní stát podporující danou povstaleckou skupinu dokázal vypořádat. Podstatná otázka je, zda daná situace nastala. Pochopitelně v některých případech lze nastalé situace ohrožující úspěch řešit, nicméně otázku úspěšného řešení nastalých rizik přenechám budoucí literatuře na toto téma, neb přesahuje záběr této práce.

5. Náklady a rizika podpory povstaleckých skupin podle současné literatury

Po obecném uvedení do existující literatury a různých přístupů je důležité shrnout existující zmínky o nákladech a rizicích vyplývajících z podpory povstaleckých skupin ve výše zmiňované literatuře. Prakticky žádné práce se bohužel nevěnují vysloveně dopadům podpory na podporující stát, proto je při konstituování hypotéz pro případové studie je nutno vzít za vděk byť i jen zmínkami naznačujícími možné náklady a rizika.

5.1 Náklady a rizika podle literatury věnující se intervenci

Jednou ze vzácných prací, které se věnují intervencím z pohledu intervenujícího je článek *Choosing to Intervene: Outside Interventions in Internal Conflicts* od Patricka M. Regana (1998). Primárně se v něm věnuje otázkám, kdo a proč v konfliktu intervenuje, v rámci studia procesu rozhodování o intervenování se dotkl i negativ, respektive argumentům proti intervenování, které odpovídají nákladům a rizikům intervence.

V úvahách o intervenování vychází z předpokladu, že státy intervenují v případě, kdy intervence má rozumnou šanci uspět, má domácí podporu a dosažení úspěchu se očekává v krátkém časovém horizontu. Dále předpokládá, že kumulativní náklady spojené s intervencí se s přibývajícím časem zvyšují, zatímco potenciální výhody plynoucí z úspěchu zůstávají konstantní vzhledem k tomu, že státy nemají žádné výhody plynoucí čistě ze samotného aktu intervenování. (Tento předpoklad je z hlediska pozdější literatury problematický, uvádím ho zde pro úplnost kontextu dalších

podstatnějších Reganových úvah.) Náklady (i zisky) na realizaci intervence rozděluje na domácí a mezinárodní. (Regan, 1998) V tomto se s ním shodují i Findley a Teo, kteří zdůrazňují, v případě přístupu zaměřeného na aktéra, intervenci jako motivovanou zahraničními vlivy a domácími omezeními. (Findley a Teo, 2006, str. 829)

Pokud jde o domácí náklady, Regan vychází z Fearona a zdůrazňuje náklady na intervenci v politické oblasti, jinak také označovány jako „audience cost“, volně přeložitelné jako škody na obrazu u publika. Připouští i lidské a materiální náklady na intervenci, ale považuje je za druhotné vzhledem k tomu, že tyto lidské a materiální náklady mají své politické důsledky, a až ty v posledku politickou reprezentaci zajímají. Mezinárodní náklady obdobně rozděluje na materiální a politické, třebaže uvádí, že standardně mezinárodní zisky i ztráty spadají pod položku „národní bezpečnosti“. Dále rozvádí oblasti možných nákladů a zisků na mezinárodní reputaci, národní zájmy a domácí omezení. (Regan, 1998, str. 758-760)

Navíc doplňuje, že politické náklady se odvíjejí až od konečného výsledku – politické náklady úspěšné intervence budou v závěru nižší než politické náklady u intervence neúspěšné. Celý koncept rozhodování o intervenci vyjadřuje vzorec pro předpokládanou utilitu intervenování a neintervenování. Vzorec pro neintervenování zní následně: Předpokládaná utilita uspokojujícího vyústění konfliktu bez intervence násobená jeho pravděpodobností sečtená s předpokládanou utilitou pokračujících bojů vynásobených pravděpodobností, že nedojde k uspokojujícímu vyústění, to celé minus náklady spojené s neintervenováním. Obdobný vzorec má Regan i pro intervenování, oba odhalují významné nedostatky jeho přístupu.

Největším problémem Reganova přístupu je přílišné zaměření na západní intervence, viděné optikou humanitární nebo stabilizační motivace pro intervenci. Z tohoto západocentrického přístupu vyplývá důraz na politické následky v krátkodobém horizontu, které jsou vlastní především demokraciím a mají vztah k cyklu voleb. Obdobně z toho vyplývá z hlediska reality neudržitelný předpoklad, že ať už jsou motivace intervenujícího jakékoliv, signálem úspěchu je ukončení bojů. Reganův model nepřipouští vyústění konfliktu, které je pro potenciálního intervenujícího méně výhodné než pokračování bojů. Navzdory těmto nedostatkům jsou jeho předpoklady použitelné jako výchozí bod pro další studium.

Na nedostatky výše uvedeného přístupu mezi dalšími nejlépe poukazuje Salehyan, když k podpoře povstaleckých hnutí přistupuje jako k delegaci mezistátního konfliktu na nestátního aktéra a poznamenává, že podpora povstaleckých skupin složí taktéž jako nástroj k vyčerpávání zdrojů soupeře (Salehyan, 2010, str. 504). Salehyan zároveň přináší do studia podpory povstaleckých skupin principal-agent model, který je, pokud jde o zkoumání rizik a nákladů využívání podpory povstaleckých skupin jako nástroje zahraniční politiky státu, patrně nejpřínosnějším konceptem.

5.2 Náklady a rizika podle literatury věnující se delegaci

Principal-agent model, který lze rovněž překládat jako patron-agent (dále jen PA model), vychází z teorií racionálního aktéra a vykrytalizoval v oblasti ekonomie na počátku sedmdesátých let jako klíčový nástroj pro uchopení vztahů s informační asymetrií. PA model využila jak politologie, tak mezinárodní vztahy k uchopení fenoménů jako jsou mezinárodní organizace, na které státy delegují část svých pravomocí, vztah vlády a voličů nebo vytváření domácích nezávislých institucí jako jsou národní banky. (Miller, 2005)

Základní předpoklady pro aplikaci PA modelu sice při jeho aplikaci na politické fenomény nejsou vždy všechny dodrženy, přesto je důležité je stále brát na zřetel. Jedná se o následující předpoklady:

- Následky jednání agenta – utilita plynoucí z delegace je alespoň částečně ovlivňována jednáním a vlastnostmi agenta.
- Informační asymetrie – patron může sledovat výsledky jednání agenta, ale nikoliv jednání, které k nim vedlo. (Monitorování jednání agenta je považováno za teoreticky možné, ale příliš nákladné.)
- Asymetrie zájmů – předpokládá se rozdílnost zájmů agenta a patrona. Zároveň se předpokládá, že agent je méně ochotný nést riziko než patron.
- Iniciativa leží na jednotném patronu, který má koherentní soubor zájmů na základě kterých racionálně jedná.
- Zpětná indukce – patron i agent znají povahu a strukturu vzájemné hry.

- Vyjednávání ultimátů – předpokládá se úplná vyjednávací moc na straně patrona, který dává nabídky, které agent může pouze přijmout, nebo odmítnout. (Miller, 2006)

Delegace na agenta je podle PA modelu proces, ve kterém patron nabízí „podmínečné předání pravomoci“ agentovi, aby jednal jeho jménem. K delegaci vykonávání určitých pravomocí na agenta mohou státi různé důvody.

Prvním z důvodů je specializace respektive komparativní výhoda agenta oproti patronovi ve vykonávání konkrétních činností. Delegací tedy patron získává

„... úroveň politické nebo technické expertízy, kterou nechce nebo nemůže sám získat.“¹⁶ (Byman a Kreps, 2010, str. 3)

V případě podpory povstaleckých skupin je touto expertízou či výhodou zpravidla znalost místní populace i geografických podmínek a legitimita, kterou by zahraniční vojenské síly postrádaly. (Salehyan, 2010, str. 504)

Druhým důvodem pro delegaci je vytvoření nezávislého aktéra, který svým nezávislým naplňováním patronovy politiky garantuje její hodnověrnost. Typicky uváděným případem jsou nezávislé národní banky. Jako případ Byman a Kreps uvádějí íránskou podporu Hizballáhu a Hamasu, které na rozdíl od Íránu mohou představovat věrohodné riziko odvety pro Izrael v případě, že by zaútočil na Írán. (Byman a Kreps, 2010)

Třetím, pro v této práci studovaný fenomén, spíše teoretickým důvodem k delegaci je zajištění pokračujícího naplňování konkrétní politiky i poté, co původní patron opustil úřad nebo byl nahrazen patronem novým.

V praxi může být motivací pro delegaci zájem aktuálního režimu posílit svou domácí pozici nebo popularitu. Příkladem takového jednání je snaha arabských států (především Sýrie) o získání obrazu podporovatelů palestinských zájmů, aby si udržely popularitu u domácích proponentů arabského nacionalismu.

Jako další důvod k delegaci Byman a Kreps na základě McNamary uvádí sdílené ideály nebo identitu. Následně rozebírají postup Íránu při postupném formování ideově blízkého Hizballáhu z menších šíitských skupin jako jeho agenta v Libanonu. (Byman a Kreps, 2010, str. 5) V tomto směru ovšem lze o významu normativních příčin pochybovat vzhledem k tomu, co uvádí Salehyan, Gleditsch a Cunningham, kteří k výběru agentů sdílejících ideje, etnické, náboženské nebo jazykové vazby přistupují jako k nástroji umožňující státům volit agenty, u nichž je nižší pravděpodobnost divergentních zájmů, protože „*společný pohled na svět a sdílené kulturní vazby často indikují podobné zájmy ...*“. (Salehyan et al., 2011, 715) Navíc sdílený jazyk a kulturu považují za faktory usnadňující patronovi vykonávat monitoring činnosti agenta.

Hlavní výhodou plynoucí z delegace v oblasti ilegálních vztahů je ovšem uvěřitelná popiratelnost. V případech, kdy by využití regulérních ozbrojených sil státu přineslo nejen velké ztráty zdrojů a lidských životů, ale i mezinárodní odsouzení, sankce, zapojení spojenců napadeného státu a negativní reakci domácího obecnstva (Salehyan, 2010) umožňuje úplné vyhnutí se těmto následkům války. Odveta proti patronovi je obtížně obhajitelná právě vzhledem k obtížně prokazatelnému vztahu mezi patronem, jeho záměrem a skupinou. (Byman a Kreps, 2010)

Pro tuto práci klíčovými závěry vyplývajícími z aplikace PA modelu na vztah mezi podporujícím státem a podporovanou povstaleckou skupinou jsou dvě rizika vyplývající pro podporující stát z delegování konfliktu.

„V principu by se měl agent chovat stejně jako by se choval patron na jeho místě. Selhání ve vztahu patrona a agenta znamená, že se akce podnikané agentem odchýlí od zájmů patrona a dojde k suboptimálním výsledkům z pohledu patrona.“¹⁷
(Byman a Kreps, 2010, str. 6)

Především vzhledem k informačním asymetriím mezi agentem a patronem existují dvě primární hrozby vyplývající z delegace pro patrona.

¹⁶ Překlad autora.

¹⁷ Překlad autora.

5.2.1 Chybná volba agenta

První z nich je chybná volba agenta, na kterého stát činnost deleguje. Ta může být chybná dvojným způsobem. V prvním případě stát zvolí skupinu, která postrádá potřebné schopnosti k tomu, aby dokázala splnit úkoly jí patronem svěřené. Druhá varianta chybné volby, která může při výběru agenta nastat, je zvolení skupiny, jejíž zájmy neodpovídají zájmům patrona. Zde je nutné zdůraznit, že zájmy patrona jsou vždy minimálně z části rozdílné od zájmů agenta, nicméně volba agenta s příliš odlišnými zájmy by pro patrona znamenala neadekvátní náklady na dohled nad agentem a vysokou pravděpodobnost odchýlení se jednání agenta od očekávání patrona, tedy vysokou pravděpodobnost nedbalosti zájmů patrona. (Salehyan, 2010; Patton, 2011)

Z literatury potenciálně vychází i další specifický případ chybné volby agenta, kterým může být výběr příliš silného agenta, kterého v případě nedbalosti zájmů nedokáže patron efektivně sankcionovat, například stažením podpory, vzhledem k tomu, že agent disponuje dostatečným množstvím jiných podporovatelů nebo vlastních zdrojů.

5.2.2 Nedbalost zájmů patrona

Druhou primární hrozbou pro patrona je agentova nedbalost jeho zájmů. Ta vyplývá z odlišnosti zájmů agenta a patrona a označuje se jí situace, kdy agent nevěnuje naplnění činností očekávaným od něj patronem maximální možné úsilí, zcela se jejich plnění vyhýbá, nebo dokonce užívá patronem poskytnuté zdroje nebo schopnosti přímo proti němu. (Byman et al, 2010) Patton i nedbalost zájmů patrona rozděluje na dva rozdílné případy. V prvním jedná agent s patronem klamavě a jím poskytovanou podporu využívá k vlastním cílům.

Druhý případ spadající pod nedbalost zájmů patrona je případ označovaný Pattonem jako stvoření „Frankensteina“, tedy skupiny, která již nebude dále podporována, nicméně bude využívat bývalé podpory k cílům, které nejsou v souladu se zájmy patrona. Toto riziko je výsledkem jedné z vlastností PA modelu tak jak je popsán výše, a které může v jiných případech být dokonce motivací pro delegaci, a to vytvoření agenta, který bude jednat i poté, co původní patron nebude agenta dále podporovat nebo toho nebude schopen. (Patton, 2011)

To, co v některých případech může být výhodou, se v otázce podpory povstaleckých skupin považuje za jednu z nejnámennějších hrozeb, která se často objevuje i ve veřejné debatě v případech, kdy je podpora povstalecké skupiny zvažována jako možná politika. Výborným případem názorového článku zkoumajícího otázku, jak by se Spojené státy měli postavit k podpoře syrských povstalců a artikulujícího právě obavu z vytvoření „Frankesteina“ je text Liang Tuang Nah, ve kterém připomíná zkušenost Britů:

„Obrátíme se k britské podpoře povstalců, kteří nakonec pokousali ruku, která je živila, komunisty vedené Malajské lidově protijaponské armádě, která byla během druhé světové války cvičena v guerillovém boji stejně jako vyzbrojována Brity, ale nakonec představovala hlavní součást Malajské národní osvobozené armády, ozbrojeného křídla Malajské komunistické strany, během komunistického povstání v Malajsi probíhajícího od roku 1948 do roku 1960.“¹⁸ (Nah, 2013)

Další podoba, kterou může vytvoření Frankensteina nabýt, je situace, za které stát svoji podporou vytvoří natolik vlivnou nebo silnou organizaci, že ta už patronovu podporu nepotřebuje, nebo je schopna jej určitým způsobem ohrozit v případě, že ji nebude dostatečně podporovat. Jako takový případ uvádí Byman a Kreps Organizaci pro osvobození Palestiny, která se zvláště po porážce arabských států v roce 1967 stala natolik vlivnou a populární, že byla schopna ohrozit domácí pozici režimů v arabských zemích v případě, že by ji dostatečně nepodporovali. (Byman a Kreps, 2010, str. 5)

5.2.3 Několik patronů

Specifickým možným problémem, vyplývajícím ze strukturální podstaty PA modelu je otázka více patronů delegujících úlohy na jednoho agenta. Tomuto problému se zatím nedostalo přesné aplikace na podporu povstaleckých skupin navzdory tomu, že se jedná o poměrně častý případ. Naštěstí problémy, které přináší více států podporujících jednu skupinu, zpracovány jsou, ačkoliv mimo rámec PA modelu. V této podkapitole proto uvedu dosavadní zpracování otázky více podporovatelů, které nicméně nevychází přímo z PA modelu.

¹⁸ Překlad autora.

V obecné rovině může situace více patronů nastat dvěma způsoby. V prvním případě vztahy se skupinou za jeden stát rozvíjejí dvě instituce, například tajná služba zároveň s armádou, bez dostatečné vzájemné koordinace. První případ vede především k neefektivitě a zhoršené vyjednávací pozici státu vůči skupině vzhledem k tomu, že za stát komunikují dvě skupiny s mírně odlišnými zájmy, přístupem i dostupnými informacemi.

V druhém případě povstaleckou skupinu podporuje více států, které nepostupují vzhledem ke skupině jednotně. V tomto vážnějším případě lze předpokládat ještě větší diverzitu zájmů jednotlivých patronů, s níž dochází k několika potenciálně nebezpečným jevům pro jednotlivé podporovatele. Prvním z nich je, že skupina bude formována několika různými aktéry s odlišnými zájmy, což může vést buď k vnitřní nejednotě, nebo dokonce rozpadu, ze kterého potenciálně může vzniknout několik vzájemně nepřátelských skupin. Druhým je nižší míra kontrol nad skupinou vzhledem k tomu, že skupina není jasně závislá na podpoře od jednoho aktéra. To ohrožuje hlavní páku patronů na podporované skupiny, tedy pohružku stažením podpory, s ohledem na to, že stažení podpory ze strany jednoho z několika patronů nebude pro skupinu natolik zásadní jako stažení podpory jediného patrona. (Kirkpatrick, 2011)

5.2.4 Intervence v konfliktu / delegace konfliktu

Aplikování teorie delegace respektive PA modelu má jedno nezanedbatelné úskalí, kterým je předpoklad probíhající delegace, který nemusí být ve všech případech podpory povstaleckých skupin přítomný.

V rámci otázky podpory povstaleckých skupin lze obecně nalézt dva přístupy, resp. případy. První přístup předpokládá, že vnitrostátní konflikt je primárně motivován vnitrostátními faktory, jako je etnická diskriminace, chudoba, sociální nerovnosti, vhodné geografické podmínky a tak dále. Druhý přístup zdůrazňuje při vypuknutí a trvání vnitrostátního konfliktu externí faktory jako jsou vnější podpora povstalecké skupině a zájmy podporovatele. (Salehyan, 2010, str. 501)

Podle Salehyana je rozdíl mezi případy, kde jsou hlavními interní faktory a vnější faktory jsou až sekundární (a tedy se v případě podpory povstalecké skupiny

jedná pouze o intervenci) a kde hraje hlavní roli podporovatel povstalecké skupiny a jeho zájmy (a tedy se jedná o delegaci konfliktu) v praxi jen obtížně rozlišitelný. V prvním případě si podle něj vnější aktér přeje ovlivnit výsledek konfliktu, ale nemá přímou kontrolu nebo vliv nad cíli a strategiemi povstalecké skupiny. V případě druhém hraje aktér podporující povstaleckou skupinu významnou roli v utváření povstání, danou skupinu přímo kontroluje a především ovládá alespoň částečně její agendu a cíle, strategie a taktiku.

Třebaže varuje před přistupováním ke každému případu vnější podpory povstalecké skupiny jako k delegaci, sám dále přiznává, že intervenující stát se může v průběhu času začít chovat jako delegující aktér, nebo-li patron. Pro potřeby předmětu této práce jsem se rozhodl přistupovat ke všem případům podpory povstaleckých skupin jako k případům delegace vzhledem k tomu, že dynamika veřejného mínění, světového obecnstva i dalších států nevyhnutelně působí na podporovatele i v případě, že pouze intervenuje a činí ho minimálně částečně odpovědným za činy podporované skupiny. To zase neodvratně vede stát ke snaze alespoň částečně ovlivňovat jednání dané skupiny tak, aby omezil škody způsobené na jeho obrazu.

5.3 Riziko postihu na základě mezinárodního práva

Jedním z rizik, která státu mohou na základě podporování povstalecké skupiny přivodit další náklady s podporováním spojené je hrozba žaloby u Mezinárodního soudního dvora. Výchozím bodem pro současný pohled na intervenování z hlediska mezinárodního práva je případ *Nikaragua vs. Spojené státy americké* z roku 1986. Spojené státy podporovali protikomunistické povstalce v Nikaragui, která toto jednání napadla u Mezinárodního soudního dvora.

Třebaže *Nikaragua* tehdy napadala i konkrétní ustanovení platných bilaterálních smluv mezi *Nikaraguou* a *Spojenými státy* nebo *Charty Organizace amerických států*, pro obecnou postižitelnost podpory povstaleckých skupin je relevantnější otázka souladu respektive nesouladu s *Chartou Organizace spojených národů* a zvykovým mezinárodním právem.

Ještě před vynesením rozsudku se otázce legálnosti intervence v mezinárodním systému věnovali v roce 1985 Joyner a Grimaldi ve svém článku *Lawfulness of Contemporary Intervention*. Ti na základě soudobé právní literatury dospěli k tomu, že:

„Norma neintervencování - tedy zákaz intervenování – si během posledních šedesáti let získala univerzální uznání jako jedna ze základních zásad mezinárodního práva.“ (Joyner a Grimaldi, 1985, str. 626)

Za esenci této v podstatě zvykové normy považují autoři odstavec čtyři druhého článku Charty Organizace spojených národů, ve které stojí, že:

„Všichni členové se vystříhají ve svých mezinárodních stycích hrozby silou nebo použití síly jak proti územní celistvosti nebo politické nezávislosti kteréhokoliv státu, tak jakýmkoliv jiným způsobem neslučitelným s cíli Organizace spojených národů.“ (Informační Centrum OSN, 2010)

Z tohoto článku podpora povstalecké skupiny vychází jako poměrně jasně odporující mezinárodnímu právu. Především za předpokladu, že cílem je změnit politický režim, jedná se o krok proti politické nezávislosti dané země. Zásadní v tomto směru je rozdíl mezi podporou poskytovanou mezinárodně uznané vládě a povstalcům. Podpora mezinárodně uznané vládě je podle autorů legální vždy v případě, kdy proti ní nestojí významná organizovaná opozice. Jedinou spornou otázkou v tomto může být míra legitimacy dané vlády.

Na druhé straně v otázce podpory povstaleckému hnutí přichází do úvahy více aspektů. Navzdory uznanému obecnému zákazu takové aktivity jak byl popsán výše, existuje argument pro legálnost podpory povstaleckého hnutí, založený na stejně obecně uznávaném právu na sebeurčení. (Joyner a Grimaldi, 1985) S otázkou obdobné argumentace přichází i Rosa Brooks ve svém článku, zabývajícím se legalitou potenciální intervence Spojených států amerických v občanské válce v Sýrii. Jako jednu z možných obhajob intervence uváděla zpochybnění Assadovy vlády jako legitimní vlády a intervenci na základě uznané „skutečné“ vlády povstalců:

„Když je užití síly uvnitř suverénního státu legální, pokud s tím dotčený stát souhlasí, tak možná můžeme argumentovat, že Sýrie – ta skutečná Sýrie ... – vlastně souhlasí s vojenskou intervencí USA. Assadovy útoky na jeho vlastní civilní obyvatelstvo a značná domácí podpora povstaleckého hnutí minimálně přináší legitimní otázku o kom může být doopravdy hovořeno jako o zástupci syrského obyvatelstva.“ (Brooks, 2013).

Sama ale tuto variantu nepovažuje za zcela pravděpodobnou vzhledem k několika důvodům. Za prvé není Syrská národní koalice jednotná, ani demokraticky zvolená, což komplikuje její status jako zástupce lidu, za druhé ačkoliv byla řadou států uznána za legitimního reprezentant zájmů syrského lidu, nebyla uznána jako vláda. Podle Brooks by podmínkou pro možné legalizování podpory povstalců na základě jejich uznání jako legitimní vlády bylo jejich zastoupení ve Valném shromáždění Organizace spojených národů, které by předpokládalo souhlas (a tedy pravděpodobně i uznání) velké části mezinárodní komunity. (Brooks, 2013)

Určité vodítko, jak by v případě žaloby Mezinárodní soudní dvůr rozhodl, máme v jeho rozsudku ve výše zmíněném případě *Nikaragua v. Spojené státy americké*. Shrnu-li velmi stručně závěry soudního dvora, bylo dáno zapravdu větší části obžaloby zapravdu a shledáno, že Spojené státy porušily své závazky vyplývající z mezinárodního práva. Na druhé straně došel k závěru, že nelze prokázat přímou taktickou a operační kontrolu Spojených států nad povstalci v Nikaragui, a ty tedy nemohou být hnány k odpovědnosti za kroky podniknuté těmito povstalci. (International Court of Justice, 1986)

Podstatnou záležitostí je, že možnost vynucení případných reparací, tak jako byly přiznány Mezinárodním soudním dvorem Nikarague, má výhradně Rada bezpečnosti Organizace spojených národů. V té, v případě reparací pro Nikaraguu, Spojené státy americké rezoluci požadující splnění rozsudku zablokovaly stejně jako předcházející rezoluce v otázce jejich konfliktu s Nikaraguu.

Pro možné budoucí případy z toho vyplývá především význam uvěřitelné popiratelnosti vztahu s povstaleckou skupinou, případně vztahů nebo shodných zájmů s některým ze stálých členů Rady bezpečnosti, kteří vetováním navržené rezoluce

zabrání vynucení plnění rozsudku ze strany podporovatele povstalecké skupiny (pokud samozřejmě podporovatelem není přímo jeden ze stálých členů Rady bezpečnosti).

5.4 Riziko odvety

Pokud se stát rozhodl podporovat povstaleckou skupinu, zpravidla se pro zvolení tohoto konkrétního přístupu oproti jiným rozhodl z racionálních důvodů, například ze snahy vyhnout se přímé vojenské konfrontaci se státem, proti němuž povstalci bojují. V tomto směru může nezanedbatelné náklady pro stát podporující povstalce přinést rozhodnutí státu, který je cílem podporovaného povstání, podniknout odvetná opatření proti podporovateli. Ta mohou nabýt různé formy od oplácení podpory povstalecké skupiny stejnou mincí, ekonomických sankcí nebo přímé vojenské konfrontace.

Pro podporující stát je tedy zpravidla klíčové podporovat povstaleckou skupinu takovým způsobem, aby dosáhla svých cílů, ale nevyprovokovala přitom odvetu ze strany povstáním zasažené vlády, která by neúnosně navýšila náklady na dosažení kýženého výsledku. Ve prospěch podporujícího státu hraje fakt, že stát podnikající odvetu by v případě, že by chtěl danou odvetu například formou mezistátního konfliktu (přiznávám, že se jedná o extrémní, ale na druhé straně velmi názorný případ) obhájit jako legální, musel dokázat podporujícímu státu, že podporoval povstaleckou skupinu takovým způsobem, že by bylo možné tuto podporu považovat za ozbrojenou agresi a aktivovalo to právo zasaženého státu na sebeobranu. Samotná shoda podpory dané skupiny s agresí je navíc daleko od obecně přijímané teze. (Brooks, 2013)

5.5 Ztráta popiratelnosti¹⁹

Jednou z hlavních výhod podpory povstaleckých skupin jako nástroje k delegaci konfliktu s jiným státem je uvěřitelná popiratelnost. To znamená, že neexistuje jasná a prokazatelná linka mezi aktivitami povstalecké skupiny a státem skupinu podporujícím. Ne vždy státy podporují skupiny tajně, především v případě, kdy je cílem podpory naklonit si domácí obecnost nebo získat mezinárodní prestiž stát pochopitelně tajnosti nedělá. V případě kdy je podpora otevřeně přiznaná nebo

jednoduše prokazatelná, stát se vystavuje riziku odplaty ze strany státu, proti němuž podnikal prostřednictvím povstalecké skupiny nepřátelské kroky. Navíc mu hrozí, že bude poškozeným státem žalován pro porušení svých závazků z hlediska mezinárodního práva (o tom více v následující kapitole). (Byman a Kreps, 2010)

Typicky je v literatuře riziko ztráty popiratelnosti spojeno především s konkrétními druhy podpory, především pak se zásobováním zbraněmi dohledatelnými zpět k patronovi nebo vyslání vlastních poradců na území státu ve kterém daná podporovaná skupina operuje. (Kirkpatrick, 2011; Patten, 2011) Otázka popiratelnosti je nejen proto úzce svázána s otázkou míry volnosti agenta. Čím více se patron snaží kontrolovat a ovlivňovat jednání agenta, tím obtížnějším se pro něj stává přesvědčivě se od jeho akcí distancovat.

6. Konsolidace přístupů k nákladům a rizikům

Jak bylo ukázáno v předcházející kapitole, současné zpracování nákladů a rizik vyplývajících z podpory povstaleckých skupin nepředstavuje kohezní soubor, se kterým by bylo možno jako s takovým pracovat. Proto jako jeden z výstupů této práce nabízím rámec postihující samostatně vztahy mezi jednotlivými výše popsány náklady a riziky.

Jedná se spíše o hypotézu o vztazích mezi jednotlivými riziky a náklady, která, má-li být v budoucnu užita k analýze, si bude žádat podrobnější samostatné zpracování a testování na empirických datech.

Vzhledem k obtížím s popsáním poměrně komplexních vztahů mezi jednotlivými riziky jsou všechny navržené předpokládané vztahy přehledně znázorněny graficky v příloze č. 1. Jednotlivé vztahy jsou popsány čísly, která korespondují s čísly podkapitol této kapitoly.

¹⁹ V originále „Loss of deniability“, reps. „Loss of plausible deniability“, což dále překládám jako „ztrátu uvěřitelné popiratelnosti“.

6.1 Následky rizik vyplývajících z modelu patron-agent

Z hlediska obecných následků lze všechny tři zpracovávaná rizika, vyplývající z dynamiky PA modelu, tedy chybnou volbu agenta, nedbalost zájmů patrona a více patronů držet v jedné skupině vzhledem k tomu, že jejich společným primárním dopadem je snížení pravděpodobnosti úspěchu. Samy o sobě, až na výjimku popsanou blíže v dalším odstavci, žádné náklady patronovi nepřinášejí. Stát případně může vynaložit další úsilí, nebo náklady, aby těmto rizikům předešel, ale v takovém případě nelze hovořit o nákladech vyplývajících z těchto konkrétních rizik.

6.1.1 Následky vyplývající z nedbalosti zájmů aktéra

Jediné z rizik vyplývajících z PA modelu, které může přinášet samo o sobě náklady, je riziko nedbalosti zájmu patrona. V takovém případě může dojít k posílení aktéra, který následně nemusí brát v potaz zájmy (bývalého) patrona a může jednat v přímém rozporu s nimi. V takovém případě mohou z nedbalosti zájmů patrona vyplývat přímé náklady v podobě ztráty bezpečnosti a případně i materiálních ztrát.

6.2 Následky rizika ztráty popiratelnosti

Z rizika ztráty popiratelnosti mohou vyplývat především dva následky, a to zvýšené riziko postihu na základě mezinárodního práva a riziko odvěty ze strany poškozeného státu nebo jeho spojenců. Riziko postihu na základě mezinárodního práva lze brát jako specifický případ odvěty, proto jsem i tato dvě rizika spojil jedné skupiny.

6.2.1 Vedlejší následky ztráty popiratelnosti

I v případě, že ze ztráty popiratelnosti nevyplyne odvetné opatření nebo postih na základě mezinárodního práva, může dojít ke dvěma přímo navazujícím následkům. Následkem ztráty popiratelnosti může být ohrožení úspěchu intervence vzhledem k tomu, že může nabourat pozici skupiny před jejím domácím publikem a zpochybnit její autenticitu jako reprezentanta zájmů místního obyvatelstva. Druhým potenciálním následkem ztráty popiratelnosti je ztráta mezinárodní prestiže a ztráta domácí podpory

vládě/režimu v případě, že byla podpora úspěšně držena v tajnosti před nesouhlasným domácím obyvatelstvem.

6.3 Následky vyplývající z postihu na základě mezinárodního práva a odplaty

Z postihu na základě mezinárodního práva i z odplaty vyplývají pro stát poměrně zřejmé následky, přesto jsou zde pro úplnost uvedeny. Jde o ztrátu mezinárodní prestiže státu (i v případě, že fakt podpory bude některými státy viděn jako pozitivní, jeho neúspěšné utajení i tak přinese ztrátu prestiže), ztráta podpory domácího obyvatelstva, ztráta bezpečnosti (zvláště v případě odplaty poškozeného státu) a materiální náklady.

6.4 Následky vyplývající z neúspěchu

Z neúspěchu, tedy z částečného nebo úplného nedosažení cílů podporování dané povstalecké skupiny, vyplývají primárně ztráta prestiže státu na mezinárodním poli a ztráta podpory domácího obyvatelstva. Lze argumentovat, že dalším následkem neúspěchu je, že náklady dosud do podpory vložené vyšly naprázdno, ale vzhledem k tomu, že by tyto náklady byly vynaloženy i v případě zde nebudou zahrnuty.

6.5 Shrnutí konsolidace přístupů k rizikům a nákladům

Z výše uvedených vztahů mezi stávající literaturou zmiňovanými riziky a náklady vyplývá následné rozdělení do kategorií rizik a nákladů jak tyto kategorie byly určeny při vymezení tématu:

Rizika

- Chybná volba agenta
- Nedbalost zájmů patrona
- Více patronů
- Ztráta popiratelnosti
- Postih na základě mezinárodního práva
- Odplata

Náklady:

- Ztráta mezinárodní prestiže
- Ztráta podpory vlády/režimu ze strany obyvatelstva
- Ohrožení bezpečnosti státu
- Materiální ztráty

7. Vymezení proměnných

Následující kapitola se zabývá vymezením nezávislých proměnných, které byly ve výzkumných cílech práce stanoveny, jako možné proměnné ovlivňující rizika a náklady vyplývající z podpory povstalecké skupiny pro podporující stát.

7.1 Povstání a terorismus – vymezení a implikace pro práci

Při zkoumání tématu zahraniční podpory povstaleckých skupin je nevyhnutelně nutné si vymežit otázku hranice mezi povstaleckými a teroristickými skupinami. Nutnost je dána především odlišným vnímáním legitimity aktivit skupiny na základě otázky zda užívá terorismu, či nikoliv a následně pak rozdílný pohled na stát poskytující této skupině zdroje. Ten se v případě podporování povstalecké skupiny užívající terorismu může v posledku ocitnout například na seznamu států podporujících terorismus sestavovaném Ministerstvem zahraničních věcí Spojených států, z čehož pro něj vyplývají dodatečné náklady na podporování skupiny.

K výše uvedené definici povstání dle CIA lze doplnit i část, která byla vyškrtuta oproti jejímu původnímu znění nacházejícímu se ve vydání stejné příručky z osmdesátých let:

„Povstalecká aktivita, zahrnující guerillový boj, terorismus a politickou mobilizaci, na příklad propagandu, nábor, krycí stranické organizace a mezinárodní činnost, ...“²⁰ (Central Intelligence Agency, 2012, str. 28)

²⁰ Překlad autora.

Tento úsek původní definice, který byl, nutno poznamenat, vyškrtnut kvůli nadbytečnosti nikoliv kvůli nepravdivosti nebo neaktuálnosti, výslovně jmenuje terorismus jako aktivitu povstaleckých skupin. Obdobně k otázce přistupuje i kolektiv autorů publikace *How Insurgencies End*:

„Obecně přistupujeme k terorismu jako k taktice a subjektivně rozlišujeme mezi povstaleckými a teroristickými organizacemi.“²¹ (Connable et al., 2010, str. 220)

Nejextenzivněji se vztahu mezi povstaleckými skupinami a teroristickými skupinami z hlediska vnější podpory věnuje Daniel Byman v knize *Deadly Connections: States that Sponsor Terrorism*. V ní konstatuje:

„Ne všechny teroristické skupiny jsou povstaleckými skupinami, ale téměř každá povstalecká skupina užívá terorismus. ... Mnoho států podporuje terorismus jako součást širšího úsilí o posílení povstaleckého hnutí.“²² (Byman, 2007, str. 23)

Vzhledem k výše uvedeným zdrojům bude i v této práci vzhledem k jejímu zaměření na povstalecké skupiny na terorismus pohlíženo jako na potenciální taktiku dostupnou povstaleckým skupinám, nikoliv jako na separátní fenomén.

7.1.1 Definice terorismu

Jako definici terorismu užiji definici Bruce Hoffmana tak, jak byla doplněna a uvedena Danielem Bymanem:

„[Terorismus je]

- 1) nevyhnutelně politický v cílech a motivech;*
- 2) násilný – nebo ... násilím vyhrožující;*
- 3) určený k tomu, aby měl daleko dosahující psychologické následky přesahující okamžitý cíl nebo oběť;*
- 4) vykonávaný organizací;*
- 5) provedený skupinou na nižší než národní úrovni nebo nestátní entitou“²³*

²¹ Překlad autora.

²² Překlad autora.

²³ Překlad autora.

6) záměrně útočící na nebojující osoby. (Byman, 2007, str. 8)

Jako proměnná může nabývat pochopitelně pouze dvou hodnot – podporovaná povstalecká skupina buď terorismus využívá, nebo nevyužívá.

7.2 Typy podpory

Podpora povstaleckých skupin ze strany jakéhokoliv státu může nabývat řadu podob. Různí autoři přistupují k rozdělení různých typů podpory rozdílně. David Galula ve své knize rozděluje zahraniční podporu povstalcům následovně:

- 1) Morální podpora – zosobněná především sympatiemi s věcí povstalecké skupiny ve světové populaci;
- 2) Politická podpora – spojená především s mezinárodní izolací vlády, proti které povstalci bojují, případně s mezinárodním uznáním povstalců;
- 3) Technická podpora – představuje především pomoc s organizací a expertízou ve věci povstalecké činnosti;
- 4) Finanční podpora – znamená ať už přímo peněžní nebo i jinou podporu ekonomického charakteru;
- 5) Vojenská podpora – obnáší dodávky vojenského vybavení, poskytnutí výcvikových prostor/kapacit, případně přímou vojenskou intervenci na straně povstalecké skupiny.

(Galula, 1964, str. 28)

Především morální a některé kroky, které by spadaly pod politickou podporu, jsou obtížně zakomponovatelné do konceptu této práce vzhledem k tomu, že jak poznamenává Regan:

„...diplomatické úsilí nevyžaduje stejný stupeň politického rizika jako více viditelná a nákladná vojenská nebo ekonomická intervence“²⁴ (Regan, 1998, str. 757)

Třebaže by tedy mohl být potenciálně diplomatické zprostředkování v některých případech bráno jako podpora povstalecké skupiny, nebude bráno v potaz stejně jako

morální podpora, která je příliš obtížně uchopitelná na to, aby s ní bylo možno v rámci této práce kvalitně operovat.

S o něco obecnějším rozdělením přichází A. Kirkpatrick, který považuje některé druhy podpory za vzájemně zaměnitelné. Rozděluje proto veškerou podporu, kterou stát může povstalecké skupině poskytovat, do tří obecných skupin. Udržování skupiny, přežití skupiny a budování kapacit skupiny. Podpora směřující k udržení skupiny podle něj zahrnuje logistickou podporu povstalců, tedy peníze a zbraně. K přežití skupiny podle Kirkpatricka směřují dva typy podpory a to poskytnutí bezpečného útočiště a přímá vojenská podpora. (Ovšem bezpečné útočiště bez jednoho z výše uvedených druhů logistické podpory k udržení skupiny nestačí.) K budování kapacit skupiny mohou směřovat především poradci a poskytování výcviku. (Kirkpatrick, 2011, str. 68)

Výrazně preciznější rozlišení přináší kolektiv autorů v publikaci *Trends in Outside Support for Insurgent*. Vzhledem k adekvátní obecnosti a přítomnosti vyšší úrovně rozdělení bude v práci využita právě tuto klasifikaci. (Konkrétní aplikace vzhledem k tomu, že se v klasifikaci pojednává o potřebách povstalecké skupiny tedy bude znamenat, že otázka bude znít, které z následných potřeb povstaleckého hnutí pomáhá stát svou podporou naplňovat.)

- *„Potřeby v oblasti lidských zdrojů*
 - *Schopnost mobilizovat domácí i mezinárodní podporu*
 - *Schopné vedení včetně efektivního velení a kontroly*
 - *Výcvik*
 - *Zpravodajské informace o nepříteli*
 - *Inspirace*
 - *Organizační pomoc*

²⁴ Překlad autora.

- *Hmotné potřeby*
 - *Bezpečné útočiště a přesuny*
 - *Finanční zdroje*
 - *Přímá vojenská podpora*
 - *Zbraně a materiál včetně munice, potravin a paliva*²⁵

(Byman et al., 2001, str. 84)

V zaměření této práce nebude uplatněna celá šíře možných způsobů podpory vzhledem k tomu, že by to přineslo zásadní obtíže v nastavení výzkumu. Užity budou všechny formy podpory krom otevřené a přiznané účasti vojenských sil podporujícího státu. Ta s sebou totiž nese náklady spojené s mezistátním ozbrojeným konfliktem, které se některými charakteristikami a mírou dalece vzdalují jiným formám podpory. Případy ve kterých se vojáci podporujícího státu účastní konfliktu na straně povstalců skrytě, by měli být brány v úvahu vzhledem k tomu, že se skrytou účastí se nenesou obdobné náklady jako s otevřeným mezistátním konfliktem. K rozdílu mezi přímou vojenskou podporou a jinými druhy podpory se vyjadřuje Kirkpatrick:

*„Státní podporovatel často přímo intervnuje pouze ... protože ostatní formy podpory nepřinesly žádanou úroveň kontroly. Jakkoliv je taková strategie obvykle účinná, nepředstavuje dlouhodobý nízkonákladový přístup, který je často motivací pro podporu povstalecké skupiny.“*²⁶ (Kirkpatrick, 2010, str. 72)

Zároveň je nutné zdůraznit, že pouze v naprostém minimu případů stát poskytuje výhradně jeden typ podpory. Zpravidla se jedná o kombinace více různých typů podpory, danými možnostmi státu, potřebami skupiny a cíli podporujícího státu.

Vymezit podporu povstaleckých skupin z hlediska míry podpory a stanovit tak nějaký spodní práh je bohužel prakticky nemožné vzhledem k již dříve zmiňované zpravidla utajované podobě podpory.

²⁵ Překlad autora.

²⁶ Překlad autora.

7.2.1 Aktivní /pasivní podpora

Poslední důležitou poznámkou k formě státní podpory je otázka jak pracovat s případy, kdy vláda záměrně přivírá oči nad činností povstalců na jejím území nebo nad podporou plynoucí jim od různých nestátních institucí na území daného státu (bohatých jednotlivců, uprchlíků, diaspory, náboženských institucí a jiných). (Byman et al., 2001) Toto představuje významný problém pro kódování případů vzhledem k tomu, že podpora poskytovaná nestátními subjekty teoreticky nespadá do předmětu této práce, zároveň ale může být tato podpora přímým důsledkem kroků státem záměrně podniknutých tak, aby posílil danou povstaleckou skupinu.

V případě pasivní podpory je nutné rozlišovat v první řadě dva případy. V prvním případě se jedná o stát, který není schopen zabránit aktivitám povstalců na svém území nebo není schopen zabránit nestátním aktérům na svém území v podpoře povstalců. Takovýto případ se jasně vymyká záběru této práce i vymezení tématu a není možné na něj závěry této práce aplikovat. Druhý případ představují státy, které disponují kapacitami nutnými pro zamezení podpory povstalecké skupině, ale z nějakého důvodu se rozhodnou tak neučinit. Byman uvádí jako možné důvody pro nevyužití těchto nástrojů k potlačení aktivit teroristických skupin (ale lze to aplikovat na jiné ilegální aktivity, včetně povstalců) tři možné důvody: sympatie obyvatelstva s věcí povstalců, omezenou hrozbu vyplývající z aktivit skupiny pro daný stát a omezené náklady pro vlády umožňující podporu. (Byman, 2007, str. 221) V těchto případech je nutné případ od případu posuzovat, zda je za tímto tolerováním záměr napomoci úspěchu povstaleckého hnutí a zároveň se vyhnout negativním důsledkům přímé podpory, nebo zda je výsledné lepší postavení povstalecké skupiny vedlejší produkt jinými faktory motivovaného rozhodnutí.

V prvním případě na to lze pohlížet jako by tuto podporu poskytoval sám stát vzhledem k tomu, že takový případ lze klasifikovat z hlediska motivace státu. Navíc i v případě pasivní podpory má stát možnost ovlivnit do určité míry akce dané skupiny, vzhledem k tomu, že disponuje kapacitami nutnými pro selektivní umožnění konkrétních druhů podpory nebo úplné ukončení podpory.

7.3 Vymezení motivace podporovatele

Podpora povstalecké skupiny může být využita jako nástroj ke splnění celé řady zahraničněpolitických cílů. Důležité je zdůraznit, že motivací k podpoře povstalecké skupiny nejsou myšleny důvody vedoucí stát k upřednostnění podporování povstalecké skupiny před jinými nástroji zahraniční politiky. To je specifická otázka, které se věnují jiné práce a která není zcela relevantní pro výzkumnou otázku této práce. Stejně jako jsou různorodé cíle, k nimž má podpora povstaleckých skupin směřovat, i autoři volí různé přístupy, jak tyto cíle podpory povstalecké skupiny klasifikovat a kódovat.

Patrik M. Regan rozděluje motivace pro intervenování do vnitrostátního konfliktu do dvou hlavních skupin podle velkých teorií mezinárodních vztahů. Podle realistů (nebo neorealistů) dochází k intervencím v případě ohrožení bezpečnosti nebo národních zájmů. Domácí politické motivace ani náklady intervence podle nich nehrají velkou roli. Na druhé straně podle liberalistů rozhodující roli hraje domácí a etická motivace a odměnou za úspěšnou intervencí je primárně domácí a mezinárodní chvála a prestiž. (Regan, 1998, str. 763-764) Spíše realisticky se k otázce motivace států pro intervenci stavějí Balch-Lindsay spolu s Enterline:

„ ... třetí strany intervenují z méně benevolentních důvodů ... aby rozptýlily nebo odčerpaly zdroje rivala.“²⁷ (Balch-Lindsay a Enterline, 2000, str. 617)

Salehyan se věnuje především srovnání mezistátního konfliktu a podpory povstalecké skupiny co do jejich výhod a nevýhod, což jak jsem uvedl výše, není předmětem této kapitoly, ale zároveň zmiňuje jako cíle, k jejichž dosažení jsou povstalecké síly vhodnější než regulární ozbrojené složky. Mezi nimi získání páky ve vyjednávání a vykonávání bojových operací vyžadujících konkrétní expertízu, zpravidla znalost místních podmínek. Zároveň uvádí, že státy zvolí raději vlastní síly, než delegaci v případech kdy jde o okamžité a zásadní národní zájmy. K ideovým motivacím k intervenování přistupuje spíše rezervovaně, když etnickou blízkost podporovatele s podporovaným uvádí nikoliv jako hnací motor podpory, ale jako faktor, jenž činní podporu pravděpodobnější protože usnadňuje fungování části mechanismů vztahu mezi patronem a agentem (Salehyan, 2010).

²⁷ Překlad autora.

Obdobně ani ve článku *Explaining External Support for Insurgent Movements* autoři neuvádějí konkrétní typické cíle státní podpory povstalecké skupiny a omezují se na zmínění získání páky na druhou stranu při vyjednávání z pozice síly a konstatování, že podpora povstaleckých skupin je jen jeden z nástrojů zahraniční politiky, čímž nechávají otázku, zda je tento nástroj vhodnější nebo uživanější pro dosahování nějakých konkrétních cílů, nezodpovězenou. (Salehyan et al., 2011)

Poměrně precizní rozdělení nabízejí dvě práce. *Trends in Outside Support for Insurgent Movements* a *Deadly Connections*. V obou pracích figuruje jako autor (resp. jako jeden z autorů) Daniel Byman a obě klasifikace jsou až na drobné odchylky podobné, třebaže se věnují na první pohled odlišnému fenoménu – v prvním případě podpoře povstaleckých skupin, v druhém případě podpoře teroristických skupin. Pro tuto práci bude namísto intuitivně vhodnější klasifikace z publikace přímo se věnující podpoře povstaleckých skupin použita klasifikace z práce věnující se terorismu, doplněná o určité chybějící klasifikace z první zmíněné práce. Je tomu tak primárně proto, že klasifikace motivací v knize *Deadly Connections* poskytuje další rozdělení motivací do vyšších skupin a představuje lépe vyvážený přístup z hlediska konkrétnosti resp. obecnosti jednotlivých kategorií. Kategoriemi doplněnými ze starší publikace jsou motivace „plenění“, která postihuje případy, kdy státu nebo významným skupinám v něm plynou z podpory či kontroly dané skupiny ekonomické výhody, a „iredence“, popisující případ, kdy explicitním cílem povstalecké skupiny je přičlenění se ke státu, který v návaznosti na to poskytuje podporu, a kterému v případě úspěchu plyne vcelku zřejmá výhoda v podobě rozšíření území. Ekonomické výhody jsem zařadil do kategorie domácích motivací, zatímco iredenci do kategorie strategických motivací. (Byman et al., 2001)

Fakt, že klasifikace byla primárně určena k analýze státní podpory teroristických skupin by neměla být zásadní překážkou vzhledem k tomu, že Byman sám přiznává tenkou hranici mezi povstaleckými a teroristickými skupinami (viz výše) a jeho rozdělení zhruba odpovídá dalším výše uvedeným přístupům k motivaci státních podporovatelů.

1. Strategické

- **Oslabit a destabilizovat souseda**

(Jedna z nejběžnějších motivací, užitá k získání výhody při jednání, jako doplnění vlastních ozbrojených sil ve válce se sousedem.)

- **Projekce síly**

(Řada států postrádá ekonomický význam nebo vojenské prostředky potřebné k ovlivnění jednání států mimo jejich bezprostřední okolí. Podporovaná skupina může představovat právě takovýto nástroj.)

- **Změna režimu**

(Snaha o změnu vedení státu na nějž povstalecká skupina cílí, na formu pro podporující stát přijatelnější. Častá motivace především během studené války.)

- **Vliv na opozici**

(Podporující stát se v tomto případě snaží ovlivnit podobu, jakou na sebe vezme opozice ke konkrétnímu režimu, často ve spojení se zlepšením obrazu podporujícího státu v cílové zemi.) (Byman, 2007, str. 36-50)

- **Iredence**

(Motivací pro podporu může být získání území druhého státu prostřednictvím úspěchu místního iredentistického povstaleckého hnutí.) (Byman et al., 2001)

2. Ideologické

- **Exportování politického systému**

(Snahou je zcela jednoduše z normativních příčin usilovat o šíření myšlenek podporujícího státu.)

- **Zvýšení mezinárodní prestiže**

(Podpora konkrétního hnutí je v takovém případě nástrojem pro získání prestiže ve vztahu s jinými státy sympatizujícími s věcí dané skupiny.)

3. Domáci

- **Pomoc druhům**

(V případech, kdy se povstalecká skupina skládá z etnicky, kulturně nebo jazykově spřízněných osob, případně bojuje za jejich práva, a má tedy podporu obyvatelstva v podporující zemi, je pro vládu podpora takové skupiny nástroj jak posílit vlastní domácí legitimitu a popularitu.)

- **Vojenská nebo operační pomoc**

(Podporovaná skupina může být na oplátku za pomoc ze strany podporujícího státu schopná pomoci takovému státu v jeho vlastní občanské válce nebo jiném konfliktu.) (Byman, 2007, str. 36-50)

- **Plenění**

(Z podporování dané skupiny může plynout ekonomický zisk konkrétním skupinám v podporujícím státě.) (Byman et al., 2001)

Podstatnou poznámkou k motivaci podporovatele povstalecké skupiny na závěr je, že prakticky nikdy nejde o čistou jednu motivaci, zpravidla je stát k podpoře povstalecké skupiny veden kombinací různých motivací, které mají na samotném rozhodnutí různě velký podíl.

8. Návrh využití teorie

Druhým z cílů této práce bylo navržení hypotéz o vztahu mezi výše uvedenými proměnnými, a náklady a riziky státu využívajícího tento nástroj zahraniční politiky. Je podstatné zdůraznit, že se jedná pouze o hypotézy, jejichž empirické i teoretické zakotvení je omezené, a plní tak spíše úlohu ukázky možného využití navrženého přístupu k proměnným a především pak k návrhu rámce nákladů a hrozeb vyplývajících z podpory.

8.1 Rizika a náklady vyplývající z užití terorismu podporovanou skupinou

Jak bylo vysvětleno výše, terorismus je v tomto případě chápán jako taktika, kterou může povstalecká skupina užít k dosažení svých cílů. Tato taktika je ale specifická vzhledem k tomu, že její normativní vnímání je v naprosté většině případů negativní. Zvláště výrazně v tomto směru zapůsobilo 11. září 2001 a útoky na světové obchodní centrum a následné vyhlášení války proti terorismu.

Vzhledem k tomu, že terorismus na straně podporované skupiny bude přitahovat pozornost světových médií a vzhledem ke zvýšené citlivosti na něj jeho užití skupinou zvyšuje pravděpodobnost postihu na základě mezinárodního práva, odvety (pro dotčený stát je snazší získat pro svoji protiakci proti odhalenému státnímu donoru mezinárodní podporu) a ztráty prestiže na straně podporujícího státu.

8.2 Rizika a náklady vyplývající z poskytnutí bezpečného útočiště

Poskytnutí bezpečného útočiště povstalecké skupině je zpravidla spojeno s umožněním pobytu a pohybu povstalecké skupiny na území státu. To sebou nese nezanedbatelná rizika, vzhledem k tomu, že se jedná o ozbrojené uskupení, které se zpravidla v zemi, ve které operuje, věnuje ilegálním aktivitám. To může v případě, kdy skupina není dostatečně disciplinovaná nebo není pod dostatečně intenzivním dohledem vést ke kriminální aktivitě i ve státu poskytujícím útočiště. To může ohrozit bezpečnost podporujícího státu.

8.3 Rizika a náklady vyplývající z irendence jako motivace k podpoře povstalecké skupiny

Pokud je stát k podpoře povstalecké skupiny motivován faktem, že jejím cílem je irendence daného území k podporujícímu státu, hlavní z toho vyplývající potenciální problém může být velice omezená volba agenta. Je nepravděpodobné, že by v rámci omezeného území existovalo více možných skupin, ze kterých by si patron mohl zvolit

nejlepšího agenta, což pravděpodobně povede k častějšímu výskytu chybné volby agenta v případech, kdy je motivací irendence.

Závěr

V závěru práce nelze než konstatovat, že práce své původní cíle splnila přinejlepším dílčím způsobem, přinejhorším vůbec. Tento fakt je především nepostačující stávající literatury, jejíž nedostatky a bílá místa autorovi během tvory práce komplikovali dosažení původních cílů, jež se následně jeví jako neslučitelné s nároky na práci kladenými, především s jejím rozsahem.

Výsledná práce ovšem navzdory tomu není bez hodnoty. Přináší do českého prostředí téma, kterému se navzdory jeho prokázanému významu dosud nedostalo v českém prostředí významnější pozornosti. Stejně tak ve své snaze nastavit určité hypotézy odhaluje významné nedostatky současného teoretického uchopení. Především většina dosud vzniklé teoretické literatury opomíjí dopady podpory na podporující stranu, z čehož následně vyplývají i klasifikace a přístupy, neposkytující vhodné nástroje pro zaplnění tohoto v podstatě bílého místa.

Nápravě tohoto neradostného stavu výzkumu by mohla napomoci větší snaha o propojování partikulárních teorií a interdisciplinární přístup, více využívající existující právní literatury. S velmi limitovanými výsledky se o toto snažila i tato práce. Jediný výsledek, který lze považovat za skutečně perspektivní pro další zkoumání je propojení existujících přístupů v oblasti jejich hodnocení rizik a nákladů. Zde práce dospěla k možné syntéze, která si ovšem bude žádat řadu především empirických testů, než budou na jejím základě moci být budovány závislé proměnné, tak jak autor původně plánoval.

To poslední, čím tato práce může přispět ke zlepšení současného stavu bádání v oblasti podpory povstaleckých skupin je poukázání na perspektivní nové směry výzkumu, které by se v budoucnu mohli ukázat jako užitečné a umožnili splnění původních tezí této práce. V první řadě je nutné vztahy mezi různými riziky a náklady navrženými v této práci empiricky otestovat jak na případových studiích, tak na studiích s velkým počtem případů. Velmi přínosným pro budoucí rozvoj této oblasti výzkumu by bylo vytvoření nového datasetu nebo rozšíření stávajícího, který by dokázal obsáhnout různé dopady užití podpory povstaleckých skupin na podporující stát.

Summary

This bachelor thesis deals with various approaches to costs and risks associated with the use of support for insurgent movements as an instrument of state foreign policy. It brings together findings of authors studying civil war, intervention in civil wars, delegation of international conflict, principle-agent model and international law. On this basis, it offers a new concept of cost and risks faced by the sponsor. This concept separates risks, defined as all potential events that may increase cost associated with supporting insurgents and decrease probability of achieving the goals, from the costs of the supporting state, including loss of material, security support or prestige. Adverse agent selection, agency loss, multiple principals, loss of credible deniability, sanction on the basis of international law and retaliation were identified as risks, loss of international prestige, loss of domestic support, deterioration of security environment and material losses were identified as costs. It further offers a theoretical connection between the above risks and other risks or costs. At the end, there is a presentation of possible application of this risks-and-costs concept on the study of contemporary support for insurgent movements. The author looks at three variables that could influence costs and risks undertaken by the state sponsor: use of terrorism by supported insurgent movement, type of support provided to insurgents by state and motivation of state. The thesis concludes with suggesting prospective areas for further research into costs and risks of using support for insurgent movements as an instrument of state foreign policy.

Použitá literatura

BALCH-LINDSAY, Dylan a Andrew J. ENTERLINE. 2000. Killing Time: The World Politics of Civil War Duration, 1820-1992. *International Studies Quarterly*. Vol. 44, no. 4.

BROOKS, Rosa. 2013. So You Want to Intervene in Syria Without Breaking the Law?: Good luck with that. FOREIGN POLICY. Foreign Policy [online]. [cit. 2014-05-07]. Dostupné z: http://www.foreignpolicy.com/articles/2013/06/20/so_you_want_to_intervene_in_syria_without_breaking_the_law

BYMAN, D., Petr CHALK, Bruce HOFFMAN, William ROSENAU, David BRANNAN. 2001. *Trends in outside support for insurgent movements*. RAND, 2001. 162 s. [citováno 1. 6. 2013] Dostupné z: <http://www.rand.org/content/dam/rand/pubs/monograph_reports/2007/MR1405.pdf >.

BYMAN, Daniel, and Sarah E. KREPS. 2010. Agents of Destruction? Applying Principal-Agent Analysis to State-Sponsored Terrorism. *International Studies Perspective*, February, vol. 11, no. 1, s. 1–18. [Citováno 1. 6. 2013] Dostupné z: <<http://doi.wiley.com/10.1111/j.1528-3585.2009.00389.x>>.

BYMAN, Daniel. 2007. *Deadly Connections: States that Sponsor Terrorism*. 1st pbk. ed. New York: Cambridge University Press, 375 p. ISBN 978-052-1548-687.

CENTRAL INTELLIGENCE AGENCY. 2012. Guide to the Analysis of Insurgency. [citováno 18. 4. 2014] Dostupné z: <<https://www.hsdl.org/?view&did=713599>>

CONNABLE, Ben a Martin C LIBICKI. 2010. *How insurgencies end*. Santa Monica, CA: RAND, xxiv, 244 p.

CUNNINGHAM, D. E., K. S. GLEDITSCH a I. SALEHYAN. 2013. Non-state actors in civil wars: A new dataset. *Conflict Management and Peace Science*, vol. 30, issue 5, p. 516-531. DOI: 10.1177/0738894213499673. Dostupné z: <http://cmp.sagepub.com/cgi/doi/10.1177/0738894213499673>

DEEKS, Ashley. 2013. Arming Syrian Rebels: Lethal Assistance and International Law. THE LAWFARE INSTITUTE. Lawfare: Hard National Security Choices [online]. [cit. 2014-05-07]. Dostupné z: <http://www.lawfareblog.com/2013/05/arming-syrian-rebels-lethal-assistance-and-international-law/>

FINDLEY, M. G. and T. K. TEO. 2006. Rethinking Third-Party Interventions into Civil Wars: An Actor-Centric Approach. *Journal of Politics*, vol. 68, no. 4, p. 828–837. [Citováno 1. 6. 2013] Dostupné z: <<http://onlinelibrary.wiley.com/doi/10.1111/j.1468-2508.2006.00473.x/full>>.

FORSYTHE, David P. 1992. Democracy, War, and Covert Action. *Journal of Peace Research*, vol. 29, no. 4, p. 385-395. Dostupné z: <http://www.jstor.org/stable/425540>

GALULA, David. *Counterinsurgency Warfare: Theory and Practice*. New York: Frederick A. Praeger, Inc., 1964.

HÖGBLADH, Stina, Thérèse PETTERSSON a Lotta THEMNER. *External Support in Armed Conflict 1975-2009: presenting new data*. Montreal, 2011.

INFORMAČNÍ CENTRUM OSN V PRAZE. 2010. Charta Organizace spojených národů a Statut Mezinárodního soudního dvora. 84 s.

INTERNATIONAL COURT OF JUSTICE. 1986. Military and Paramilitary Activities in and against Nicaragua (Nicaragua v. United States of America). *International Court of Justice* [online]. [cit. 2014-05-11]. Dostupné z: <http://www.icj-cij.org/docket/index.php?sum=367&p1=3&p2=3&case=70&p3=5>

JOYNER, Christopher C. a Michael A. GRIMALDI. 1984. The United States and Nicaragua: Reflections on the Lawfulness of Contemporary Intervention. *Va. J. Int'l L.*, Vol. 25, no. 621, p. 621-688.

KEGLEY, C. W., and M. G. HERMANN. 1996. How Democracies Use Intervention: A Neglected Dimension in Studies of the Democratic Peace. *Journal of Peace Research*, vol. 33, no. 3, s. 309–322. [Citováno 1. 6. 2013] Dostupné z: <http://jpr.sagepub.com/cgi/content/long/33/3/309>.

KIRKPATRICK, Albert L. 2011. *Sponsoring Insurgent Groups: Lessons from Afghanistan and Angola*. Washington D.C.. Diplomová práce. Georgetown University. Vedoucí práce Karl P. Mueller, Ph. D.

MILLER, Gary J. 2005. The Political Evolution of Principal-Agent Models. *Annual Review of Political Science*, vol. 8, no. 1, p. 203-225. DOI: 10.1146/annurev.polisci.8.082103.104840. Dostupné z: <http://www.annualreviews.org/doi/abs/10.1146/annurev.polisci.8.082103.104840>

NAH, Liang Tuang. 2013. The enemy of my enemy: the perils of training rebels. *THE NATIONAL FORUM*. On Line Opinion: Australia's e-journal of social and political debate [online]. [cit. 2014-05-07]. Dostupné z: <http://www.onlineopinion.com.au/view.asp?article=15481>

O'NEILL, Bard E. 1990. *Insurgency and Terrorism: Inside Modern Revolutionary Warfare*, Washington, D.C.: Brassey's (US).

PATTEN, D. A. 2011. *Using small powers to great effect: How states use insurgent proxies to achieve foreign policy goals*. Washington, D.C. Diplomová práce. Georgetown University. Vedoucí práce: Jennifer Sims, PH.D.

REGAN, P. M. 2006. Diplomacy and Other Forms of Intervention in Civil Wars. *Journal of Conflict Resolution*, vol. 50, no. 5, p. 736–756. Dostupné z: <http://jcr.sagepub.com/cgi/doi/10.1177/0022002706291579>.

REGAN, Patrick M. 2010. Interventions into Civil Wars: A Retrospective Survey with Prospective Ideas. *Civil Wars*, vol. 12, no. 4, p. 456–476. [Citováno 1. 6. 2013] Dostupné z: <<http://www.tandfonline.com/doi/abs/10.1080/13698249.2010.534632>>.

REGAN, Patrick M. 1996. Conditions of successful third-party intervention in intrastate conflicts. *Journal of Conflict Resolution*, vol. 40, no. 2, p. 336–359. [Citováno 1. 6. 2013] Dostupné z: <<http://jcr.sagepub.com/content/40/2/336.short>>.

REGAN, Patrick M. 1998. Choosing to intervene: Outside interventions in internal conflicts. *Journal of Politics*, vol. 60, no. 3. [Citováno 1. 6. 2013] Dostupné z: <<http://journals.cambridge.org/production/action/cjoGetFulltext?fulltextid=6188696>>.

SALEHYAN, Idean. 2010. The Delegation of War to Rebel Organizations. *Journal of Conflict Resolution*, January, vol. 54, no. 3, p. 493–515. [citováno 1. 6. 2013] Dostupné z: <<http://jcr.sagepub.com/cgi/doi/10.1177/0022002709357890>>.

SALEHYAN, Idean. 2008. No shelter here: Rebel sanctuaries and international conflict. *Journal of Politics*, vol. 70, no. 1, p. 54–66. [Citováno 1. 6. 2013] Dostupné z: <<http://www.scopus.com/inward/record.url?eid=2-s2.0-34547899568&partnerID=40&md5=a56590dd6818eaf3941c5eaa0472a4e3>>.

SALEHYAN, Idean. 2007. Transnational Rebels: Neighboring States as Sanctuary for Rebel Groups. *World Politics*, vol. 59, no. 2, p. 217–242. [Citováno 1. 6. 2013] Dostupné z: <<http://www.jstor.org/stable/40060187>>.

THEMNER, L. a P. WALLENSTEEN. 2011. Armed conflict, 1946-2010. *Journal of Peace Research*, vol. 48, no. 4, p. 525-536. DOI: 10.1177/0022343311415302. Dostupné z: <http://jpr.sagepub.com/cgi/doi/10.1177/0022343311415302>

Seznam příloh

Příloha č. 1: Diagram vztahů mezi riziky a náklady (diagram)

Přílohy

Příloha č. 1: Diagram vztahů mezi riziky a náklady (diagram)

Čísla u jednotlivých vztahů odkazují na kapitoly práce, kde je daný vztah popsán.

